

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI KÖNYVTÁR

- Általános információk
- Könyvtárunk
- Szolgáltatások
- Folyóiratok
- Katalógus
- Gyűjtemények
- A megye könyvtárai
- Kapcsolatok
- Ugródeszka
- Hírek, események**
- Vendégkönyv
- Kiadványok
- Publikációs tevékenység
- Könyvtári hírlevél
- Vándorgyűlés
- Partnereink, támogatóink
- Szakmai szervezetek

2004

JUBILEUMI
75
ÜNNEPI KÖNYVHÉT

Keresés a honlapon

KÖNYVHETI ÚJSÁG

Könyvünnepek Miskolcon

A Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesülete 1927 tavaszán Miskolcon tartotta rendes évi közgyűlését. Itt vetette fel Ferenczi Károly, a Ferenczi-könyvkereskedés tulajdonosa a Magyar Könyvnapok gondolatát, amelyet azután Supka Géza művészettörténész és közíró a Literatura hasábjain fejtett ki az ország közvéleménye előtt.

Emléksorok a vendégkönyvből

Évről-évre szaporodnak a bejegyzések a megyei könyvtár vendégkönyvében. Vallomások a könyvtárról, a hozzá fűződő ifjúkori és a későbbi könyves emlékekről. Baráti találkozások, jóízű beszélgetések hangulatát őrzik a sorok. Máskor meg a kötődésekről, visszavágódásokról vallanak. Egy dolog mindegyikben közös: a könyv, az irodalom szeretete.

Az Új Holnap újdonságai

Nincs két egyforma lapszám. Minden Új Holnap számtalan újdonságból – eredeti ötletből, először napvilágot látó versből, novellából, esszéből, tanulmányból, közlésre érdemes grafikából, fotóból; röviden: képből és szóból – teremt új értéket, új minőséget. De ebben az évben az újdonság állandóságán túl is történtek változások a folyóirat tartalmában és megjelenésében.

Tárkányi históriája

A XIX. század ismert és megbecsült írója, egyházi személyisége volt Tárkányi Béla József, eredeti nevén Viperina József. Kezdeti költői próbálkozásában felfedezte egy tehetséges költő ígérését a nagy irodalomtörténész, Toldy Ferenc. Biztatása nyomán a véletlenül verselgetni kezdő fiatal diákból a század egyik ismert és tisztelt költőjévé vált...

Irodalmi szalon

Éppen tíz esztendeje annak, hogy irodalmi szalon jött létre abban a rajzstúdióban, melyben képző- és iparművész jelölt diákok gyűltek össze hétről-hétre rajzolni és művészetekről társalogni. A „rajzos” környezet és az irodalom iránt fogékony festőművész háziasszony, Mäger Ágnes lelkes irodalombarátokat vonz minden második hónap utolsó péntekjén a találkozókra...

A Magyar Könyvkiadói és Könyvkereskedői
Országos Egyesületének

Budapest

A Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők
Országos Egyesületének

Budapest

A Literatura folyóiratnak alulírott szerkesztője az Országos Egyesületnek ez évi miskolci nagygyűlésén – részletes indoklás, valamint finansziális és végrehajtási tervet kapcsán – a következő indítványt kívánna tisztelettel előterjeszteni:

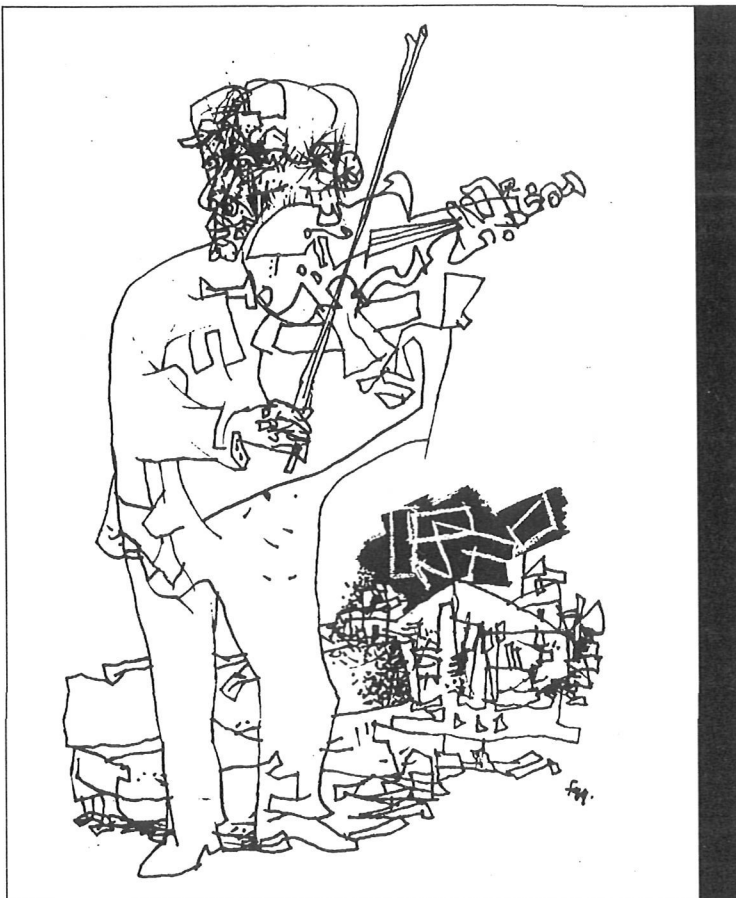
1). Tekintettel arra a döntő percre, amelyet a magyar könyvnek nemzetünk mai adott helyzetében határainkon belül és kívül be kell töltenie, – mondja ki az Országos Egyesület, hogy a magyar könyvgondolatának propagálására szükségesnek tartja, hogy a kormányzat erkölcsi égisze alatt, a sajtó támogatásával és az egész magyar társadalom bevonásával évről-évre könyvnap tartassék, –

amely könyvnap a magyar kultúrának egyetemes nemzeti ünnepe legyen; intőjele legyen a magyar lelkiismeretnek azokra a kötelességeire nézve, amelyekkel a magyar irodalomnak, a magyar íróknak és a magyar könyvnek tartozik; és széleskörű propagandával teremtse meg országszerte – a legkisebb faluban épp úgy, mint a városokban – a magyar könyv szeretetét.

2). E könyvnap előkészítését hattagú országos bizottságba – az írók, az újságírók, a könyvbarátok és a sajtóírók tagjai egy-egy képviselője mellé – küldje ki az Országos Egyesület egy könyvkiadó és egy könyvkereskedő tagját, s ezt a két tagot ruházza fel teljes hatalommal minden olyan intézkedésre, amelyet a könyvnap központi szervező bizottsága a könyvkiadókra vagy könyvkereskedőkre vonatkozóan elhatároz.

Az Országos Egyesület elnökségét illető nagy tisztelettel
Budapest, 1927. május 23.

Supka Géza
a Literatura szerkesztője.

A Literatura folyóiratnak alulírott szerkesztője az Országos Egyesületnek ez évi miskolci nagygyűlésén – részletes indoklás, valamint finansziális és végrehajtási tervet kapcsán – a következő indítványt kívánna tisztelettel előterjeszteni:

Tekintettel arra a döntő percre, amelyet a magyar könyvnek nemzetünk mai adott helyzetében határainkon belül és kívül be kell töltenie – mondja ki az Országos Egyesület, hogy a magyar könyv gondolatának propagálására szükségesnek tartja, hogy a kormányzat erkölcsi égisze alatt, a sajtó támogatásával és az egész magyar társadalom bevonásával évről-évre országos könyvnap tartassék, amely könyvnap a magyar kultúrának egyetemes nemzeti ünnepe legyen; intő jele legyen a magyar lelkiismeretnek azokra a kötelességeire nézve, amelyekkel a magyar irodalomnak, a magyar íróknak és a magyar könyvnek tartozik; és széleskörű propagandával teremtse meg országszerte – a legkisebb faluban épp úgy, mint a városokban – a magyar könyv szeretetét.

E könyvnap előkészítését hattagú országos bizottságba – az írók, az újságírók, a könyvbarátok és a sajtóírók egy-egy képviselője mellé – küldje ki az Országos Egyesület egy könyvkiadó és könyvkereskedő tagját, s ezt a két tagot ruházza fel teljes hatalommal minden olyan intézkedésre, amelyet a könyvnap központi szervező bizottsága a könyvkiadókra vagy könyvkereskedőkre vonatkozóan elhatároz.

Az Országos Egyesület elnökségét illető nagy tisztelettel

Budapest, 1927. május 23.

Supka Géza
a Literatura szerkesztője

Köszönetet mondunk Supka Géza lányának, Supka Magdolna művészettörténésznek, aki a kéziratot rendelkezésünkre bocsátotta.

Könyvünnepek Miskolcon

● A Magyar Könyvnapok gondolata először Miskolcon vetődött fel. Itt tartották ugyanis 1927 tavaszán a Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesületének éves közgyűlését. A Miskolcon megjelenő Reggeli Hírlap szerint itt vetette fel Ferenczi Károly, a híres Ferenczi-könyvkereskedés tulajdonosa a gondolatot, amelyet azután Supka Géza, az ismert művészettörténész és közíró saját lapjának, a Literatúrának a hasábjain fejtett ki az ország közvéleménye előtt. Két esztendő kellett ahhoz, hogy a gondolat megvalósulhasson. Az első könyvhétet 1929. május 13. és 20. között rendezték meg.

A könyvnapok egyik lényeges indítéka a gazdasági válság volt, amely az élet minden területére kihatott, így a könyvkiadásra és a könyvkereskedelemre is.

A legnagyobb újdonság az volt, hogy a könyv kivonult az utcára. A Miskolci könyvkereskedők az Erzsébet téren, a Széchenyi utcai könyvesboltok előtt, valamint a színház árkádjai alatt ütötték fel sátraikat. A magyar írók könyveit tíz százalékkal olcsóbban árusították a könyvhét ideje alatt. A legnépszerűbb könyvek Szabó Dezső Az elsodort falu és Móra Ferenc Ének a búzamezőkről című regénye voltak.

1930-ban már nem könyvhétet, hanem csak könyvnapot rendeztek május 8-án és 9-én, ugyanis az előző év tapasztalatai szerint a könyvhét utolsó napjain csökkent a forgalom. A könyvünnep 1952-ben bővült újra könyvhétté.

1935-ben vezették be a hivatalos könyvnapjegyzekeket, s ezen kizárólag magyar írók művei szerepelhettek. Ez így is volt egészen 1948-ig. Az első hivatalos listán 55 mű szerepelt. A könyvheti kiadványok száma évenként ingadozott, például 1936-ban mindössze 16 könyv, 1937-ben viszont 59 mű szerepelt a listán. A leggazdagabb választékot az 1940-es és az 1941-es könyvheti lista kínálta, mindkettő 97-97 művel. Ezekben az években jelent meg Illyés Gyula Puszták népe, Szabó Zoltán A tardi helyzet, Veres Péter Számadás című műve.

A miskolci könyvnapok kiemelkedő eseménysorozata volt 1938-ban Benedek Marcell és az erdélyi írók – köztük báró Kemény János és Tamási Áron – látogatása.

A háború után 1945. július 12-től 14-ig rendezték meg az első könyvnapokat. A hivatalos listán 55 mű szerepelt, köztük Darvas József, Illyés Gyula, Kassák Lajos, Nagy Lajos, Szabó Dezső, Tersánszky Józsi Jenő egy-egy műve. Ebben az évben került fel a könyvheti listára Rákosi Mátyás és Révai József neve, hogy aztán évekig le se kerüljenek róla.

1949-ben tűnnek fel először külföldi szerzők a listán, előbb csak 3, 1955-ben már 24 külföldi, többségében szovjet szerző szerepelt. A külföldi

szerzők könyvheti kiadása 1956 után is folytatódott. Igaz, akkor már olyan nyugati szerzők műveivel találkozunk, mint Gábrriel Garcia Marquez, Nadine Gordimer, Joseph Heller és mások.

A könyvnapok történetéhez az is hozzátartozik, hogy az élő magyar irodalom nemcsak könyv formájában jelent meg az utcán, hanem maguk az írók dedikálták könyveiket a könyvsátraknál. Móricz Zsigmond, Tamási Áron és más híres írók népszerűsítették ilyen formában könyveiket.

Az ötvenes évek második felétől kezdve kapcsolódnak be a könyvtárak a könyvnapok rendezésébe. Miskolcon az első nagyszabású irodalmi estről 1956-ban tudunk, amikor a könyvhéten a Széphalom című folyóirat íróinak estjét rendezte meg a TIT-tel közösen a megyei könyvtár.

Az író-olvasó találkozók a hatvanas évektől váltak általánossá. Miskolcra látogatott többek között Fodor András, Jókai Anna, Lengyel Balázs, Nemes Nagy Ágnes. Határainkon túl élő magyar írók is felkeresték városunkat: Erdélyből Kányádi Sándor, Lászlóffy Csaba, a Felvidékről Dobos László, Gál Sándor, Grendel Lajos, Kárpátaljáról Balla D. Károly és mások.

A Puerto-Rico-ban élő Ferdinandy György több alkalommal is ellátogatott hozzánk. A helyi folyóiratok (Széphalom, majd a Napjaink, a Holnap és az Új Holnap) szerzői is rendszeres résztvevői a könyvheti rendezvényeknek.

A könyv ünnepén felmerül bennünk a kérdés: van-e jövője a könyvnek, az irodalomnak? Amikor az emelkedő nyomdaköltségek és papírárak miatt a könyvek egyre drágábbak, amikor a televízió és más elektronikai eszközök elidegenítik az ifjúságot az olvasástól. Nem szabad bele-törődnünk ebbe. Az iskola, a könyvtár, a család együttes feladata az értékes irodalom megszerettetése. Ebben a rádió és a televízió is segítségünkre lehet az irodalmat, az írókat népszerűsítő műsoraival. Hubay László

Sajtókörkép egykori könyvnapokról 1929–1943

A sajtó a napi történések hűséges krónikása. Az egykori könyves ünnepek eseményeit is jól közvetítik az újságcikkek a ma olvasójának. Ezért áttekintettük a helyi sajtót, a Felsőmagyarországi Reggeli Hírlap, a Magyar Élet, a Magyar Jövő, és a Miskolci Napló könyvnapjait 1929-től a negyvenes évek elejéig, hogy segítségükkel bepillantassunk a könyvnapok eseményeibe, még inkább hangulatába.

1929-ben országsszerte május 13-20. között rendezték meg a könyv ünnepét. Miskolcon a megnyitót a Városházán tartották. A nagyközönség reprezentatív könyvkiállítást tekintet meg, mely a magyar könyv fejlődését mutatta be a XVI. századtól. Az eseményt miskolci festőművészek kiállítása is gazdagította. A Lévy Egyesület ünnepségén „előkelő, de kis létszámú” közönség jelent meg, megnyitót mondott Bank Sándor, aki egyebek között szolt a magyar irodalom válságáról, aminek okát elsősorban a közönségben látta, „amely ugyan tényleg szegény, de az irodalomra végképp nem áldoz.” A Nemzeti Színház díszelőadásának bevételeit miskolci tanintézeteknek könyvvásárlásra, kiváló diákok jutalmazására szánták. Az ünnepi propagandát kiterjesztették a vármegye területére is, melynek felelőse Bónis Aladár alispán volt. Borsod-Gömör vármegye településein pünkösdi vasárnapján kezdődtek az ünnepségek Ózdon, Putnokon, Rudabányán, Edelényben, Sajószentpéteren, Mezőcsáton, Mezőkövesden, Diósgyőrben.

Olvashatunk „ünnepontó” sorokat is a lapokban. A Magyar Jövő cikkírója például több figyelmet reklamál a propagandának. Mások az olcsó könyveket hiányolják és kipellenéznek a nagyérdemű érdektelenségét a könyvnapok iránt.

1930-ban május 17-18-án voltak a könyvnapok. Az ünnep tiszteletére a Magyar Írók Egyesülete országos ünnepségeket szervezett a Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Egyesületével. Miskolcon a főutcán hét sátrat állítottak, körülöttük a Leventezenekar és a Máv-Műhely Cser-

kész-zenekara „sétahangversennyel” szórakoztatta a bábésműködőket. Ferenczi Béla és László Ervin sátrai saját üzleteik előtt álltak, Szász László és Auslander Gyula az Erzsébet térre vonultak ki, míg a Lantos cég a színház árkádjai alatt kínálta portékáját. Margittai és Berger, Fischer és Löwinger a Kígyó gyógyszertár környékén árultak. „Szép idő, nagy közönségérdeklődés, egyszóval siker!” – lelkesedik a Reggeli Hírlap, amely még hozzáteszi: „a modern technika vívmányát, a rádiót is beállították a könyvnapjait szolgáló szolgálatába.”

1933. „A súlyos gazdasági viszonyok megnyirbálják a szárnyait minden akciónak” – írja a Reggeli Hírlap, majd így folytatja: „És mégis könyvünnep, amely közelebb viszi a magyar művelődést a közönséghez... bár a gazdasági helyzet nem engedi, hogy mindenki szíve szerint vihessen haza olvasnivalót, mégis sokan vásárolnak, mert a magyar könyv minden betűje hangos bizonyosság, hogy ez a nép él, és élni akar.”

1934. Mit olvas a miskolci közönség? Az újság válasza: Adyt, Jókait, Babitsot... no és természetesen Márait. Olvashatjuk Zsolt Béla kritikáját az „Egy polgár vallomása”-ról. „Márai a lírikus, a regényíró, az esszéista és publicista együtt, egyszerre vívta meg győzedelmes harcát a maradandóságért.”

Érdekes a Ferenczi Sándor miskolci könyvkereskedővel, a Magyar Könyvkereskedők Egyesületének országos elnökével folytatott beszélgetés is, aki számos, ma is aktuális gondolatát osztja meg az olvasóval. „Tudvalévő – mondja – hogy egy kis

nemzet irodalommal, művészettel, tudománnyal vonhatja magára leginkább a világ figyelmét... A magyar író európaisága, a magyar könyvkiadás nemzetközi rangja, a magyar könyvkereskedelem emelkedett stílusa azt dokumentálja, hogy Magyarország része az európai civilizációnak.”

1936. Miskolcon Városi Szakbizottságot hoztak létre Halmay Béla polgármester elnökletével. A cél városi kultúrprogram és terv kidolgozása volt a könyvnapok támogatására. „A rendezvényeket a város a legmeszebbmenő anyagi és erkölcsi támogatásban óhajtja részesíteni és jó példával fog előljárni, amennyiben a Múzeum könyvtára és a iskolák részére könyveket fog vásárolni.” Ezúttal a sláger a könyvnapokon Nyíró József Úz Bencéje volt, de sokan vásárolták Adyt, Móriczot, Tersánszkyt és Kodolányit is. Vevőkre talált a Révai kislexikon is, noha az ára borsos, 12 pengő volt.

1938. „Szól a gramofon... pattogó indulók, ropogós csárdások, simuló tangók hangjaival telt meg a Széchenyi utca...” így ünnepelték a könyvet a városban. Ebben az évben a szenzáció az erdélyi írók látogatása volt, a vendégek Tamási Áron, báró Kemény János és Tavaszy Sándor voltak. A korabeli újságcikk nem kevés gyakorlati érzékkel megáldott írója megjegyzi: a siker titka, hogy jól időzítették a rendezést az elseje utáni napokra, amikor még mindenkinek van pénze a vásárlásra.

1941. Június első napjaiban „a magyar író, magyar kiadó, a magyar könyv, a magyar terjesztő és a magyar olvasó” találkoztak egymással. A „szellemi újjászületés” jegyében célul tűzték ki, hogy az irodalmat megtisztítják a „magyarságtól idegen elemek”-től. Jellemző, hogy Miskolcon a könyvkereskedők mellett a Turul Szövetség is sátrat állított. Bevételeiket a

Bolyai kollégiumban nevelkedő, kiválasztott növendékek iskoláztatására fordították.

A könyvnapok gazdasági mérlegét megvonva az egyik újságcikk megállapítja: „esett a kereslet, noha a könyvek árának emelése nem haladta meg a 20-25%-ot”.

1943. Ebben az évben Szilágyi László polgármester volt a könyvnapok legelső vevője, aki 100 pengőért vásárolt, hogy jó példával előljárjon. A nemes példamutatás ellenére a siker elmaradt. „Kevesebb sátor, kevesebb klasszikus könyv... bár az érdeklődés nagy, kevesebb a vásárlás.”

A történelem eseményeit követve a nyomasztó légkör rátelepedett az ünnepekre is, elvette azok hangulatát. Az „újjászületés”, az 50-es és 60-as évek könyvnaptörténete valóban gyökeresen újat, ám sok szempontból nem kevésbé nyomasztót hozott.

Környey Lászlóné dr.

Könyvünnepek és a könyves szakma az 50-es és 60-as években Magyarországon

„A felszabadulás óta minden évben megrendezzük az Ünnepi Könyvhetet, hogy felkeltsük az érdeklődést a jó és hasznos könyvek vásárlása, olvasása iránt” – írta a korabeli sajtó. A statisztikák alátámasztották a várakozást. Egyetlen, találmányra kiemelt példa: míg 1949-ben 323 ezer kötetet adtak el az Ünnepi Könyvhéten, két évvel később már 754 ezer darabot, pedig – teszi hozzá az adatokat idéző cikk írója – árengedmény sem volt! „A magyar nép olvasó néppé válik ..., olvasva és tanulva építi a szocializmust” – adják hírül a propaganda kiadványban.

Az '50-es években szovjet mintára „átszerveződött” az egész könyves szakma. Ez a könyvünnepek célkitűzéseit, tartalmát és nevelési módszereit is gyökeresen megváltoztatta. Az Ünnepi Könyvhét előkészítésére országsszerte bizottságok alakultak, tagjaik a helyi tanácsok, a szakszervezet és más tömegszervezetek, a könyvterjesztés és a helyi könyvtár képviselői voltak. Nem maradhattak ki a termelő üzemek sem, az ő számukra külön propaganda-anyagban fogalmazták meg a tennivalókat. A faliújságokon jóelőre hírt adtak a programokról.

A helyi ünnepek ünnepi szóno-ka rendszerint a szakszervezeti titkár, vagy a párttitkár volt. A legtöbbször a várható eseményeket előzetesen beharangozta, utólag pedig értékelte az üzemi vagy tsz hangoshíradó. Megszervezték a mozgó árusítást is, így a dolgozók munkahelyükön hozzáférhettek az olvasnivalókhoz.

A népkönyvtárakban a legjobb, azaz a legtöbbet olvasók részvételével úgynevezett olvasókonferenciákat tartottak, ahol megfogalmazhatták elvárásaikat és elmondhatták véleményüket a könyvekről. A központi iránymutatás kitért arra is, hogy ezeken a rendezvényeken a legaktívabb „olvasók és a sztahanovisták kapjanak szót”.

Falun éppúgy megszervezték az utcai árusítást, mint városban. A figyelemfelkeltésről a földműves szövetkezet kirakataiban és a tanácsházán elhelyezett táblák, valamint a hangosbemondóban közzétett híradások gondoskodtak.

Mai szemmel megdöbbenőnek tűnik a propagandának az az eszköze, mely a 20 forint felett vásárlók nevét közreadta a következő felirattal: „Könyvet vásároltam, hogy minél több művelt dolgozó legyen az országban”.

A települések legtöbbször a sátrak mellé színpadokat állítottak, ahol a helyi kultúrscsoportok műsorai színesítették az árusítást. A gyerekeket bábelőadásokkal, a falvak népét zeneszolgáltatással, tombolával, esetenként könyves bálokkal szórakoztatták.

Persze nem volt minden településen ünnepi rendezvény. Ma már komikusnak, de kicsit elszomorítóan is tűnik az a csasztuska, mellyel az Állami Könyvterjesztő Vállalat rigmusírója kipellengérezte az Ünnepi Könyvhét megrendezéséről elfeledkezett boltvezetőt:

„Baktalórántházán
Jártunk a múlt héten

Amit ott láttunk
Elmeséljük szépen

Az Ünnepi Könyvhétnek itt
Nincsen nyoma semmi
Ne is próbálj! – nem sikerül
Itten könyvet venni...

Boltvezető Bíró János
Mondja már meg nekem
Miért nincs könyv-árusítás
Ünnepi Könyvhéten?”

Bár megmosolyogtatóak és elszomorítóak a fenti sorok, de azt is jelzik, hogy az '50-es évek elejére már minden faluban és tanyán vásárolható volt könyv. Más kérdés persze, hogy milyen könyveket lehetett kapni, s vásárolták-e az emberek?

Az '50-es évek elejétől a könyvkiadásban is jelentős változások mentek végbe. Megszűntek a magánkiadók, s a Szikrán kívül, amely a marxizmus-leninizmus klasszikusait, valamint a politikai irodalmat adta ki, további állami kiadók alakultak. Ilyen volt a Szépirodalmi, az Új Magyar, az Ifjúsági és a Művelt Nép Kiadó. Később tovább bővült a kör, így létrejött a Szakszervezeti Tanács kiadója Népszava címmel, és számos szakkiadó is alakult ebben az időben.

A kiadványok híven tükrözték a politika célkitűzéseit, s a kiadók fontos feladatnak tekintették, hogy segítsék e célkitűzések megvalósítását. Jól tükrözi ezt a Szépirodalmi Kiadó „Ötéves terv kiskönyvtára” című sorozata, melynek nyitó darabja Sztálinvárosról szól. De a többi kiadó sem akart alulmaradni. Így láttak

napvilágot olyan kötetek, mint például az „Ötéves terv béketerv”, Gorbacsov: Donyeci bányászok című regénye, vagy a Rákosi Mátyás születésnapját köszöntő kiadvány.

Aki nem hallgatott az új idők szavára, azt kemény bírálatnak vetették alá. Támadás érte számos szerkesztő „politikai felkészületlenségét”, sokakat el is távolítottak állásából, s helyükre megbízható káderek kerültek. Lényegében az irodalom teljeskörű pártirányításának megvalósulásáért folyt a harc, melyet az irodalmi arisztokratizmus, a sematizmus és a burzsoá módszerek elleni harc árca mögé rejtettek.

E munka eredményességét jól tükrözi az a megállapítás, mely például a Könyvtárosok és Könyvterjesztők havi tájékoztatójában jelent meg: „Magyarország útban van a felé, hogy nem csupán a vas és acél, hanem a könyvek országává is váljék”. Ebben a légkörben a könyvhetek igazi „szocialista kultúrünnepekké” magasztosultak.

Hellyel-közzel józan, praktikus hangok is megszólaltak. Ilyenek voltak az értékes ifjúsági könyveket, szakkönyveket, népszerű mezőgazdasági szakirodalmat, illetve a magyar klasszikusokat, valamint az élő magyar írók műveit reklamáló bírálatok. Az 1954-es könyvheti listán ugyan még csak néhány művel képviseltette magát a kortárs magyar irodalom, de már megjelenhetett Szabó Pál, Móricz Virág, Nagy László egy-egy műve is. A következő évben a kortárs költészet jeles képviselői is szerephez jutottak, s önálló kötettel jelentkezett Fodor András, Füst Milán, Nadányi Zoltán, Illyés Gyula, Hajnal Anna, hogy csak néhány ismertebb nevet említsünk. Az '50-es évek vége felé pedig megszólalt néhány olyan művész is, aki évekig hallgatott; Németh László, Kodolányi János, de közös kötettel jelentkezett Weöres Sándor és Károlyi Amy is.

A könyves ünnepek sorát megszakította 1957., amikor nem rendezték meg az Ünnepi Könyvhetet, s az 1958-as év rendezvényeinek fogadtatásával sem volt elégedett a könyves szakma. Az Élet és Irodalom 1958. június 11-i számában elmarasztalóan írnak különösen a vidék érdekte-

lenségéről: „Debrecenben a párt és a tanács, a megye és a város hivatalos képviselői maguk is távolmaradtak a könyvhét ünnepi megnyitásától, de ugyanúgy az ottani írók sem voltak láthatók. Nagyjából ugyanez volt a helyzet Pécsen, Szombathelyen, Keszthelyen és Hévízen.”

Míg az '50-es években megjelent művek esztétikai megjelenése sok kívánnivalót hagyott, a '60-as évekre lassú javulás következett be. Mind formailag, mind tipográfiaiul szépülnek a kiadványok, de az elegáns, szép kötetek megjelenése még váratott magára.

Nem sokat változott a lehengető, direkt kultúrpropaganda sem, ami a könyvünnepek szervezésében is megnyilvánult. A Kiadói Főigazgatóság 1964-ben kiadott, *A könyvpropaganda irányelvei* című kiadványa például így fogalmaz: „Propagandánk nem fordított elég figyelmet arra, hogy a lakosság legkülönbözőbb rétegeihez eljusson. (...) A könyvvásárlás szempontjából nagy különbségek vannak a munkásság, a parasztság és az értelmiség között.”

A könyvtárak szerepe, szervezőmunkája megerősödött ebben az időben. A megyeszékhelyeken a könyvtárhálózat fejlődését bemutató kiállításokat szerveztek, de a járási és falu-

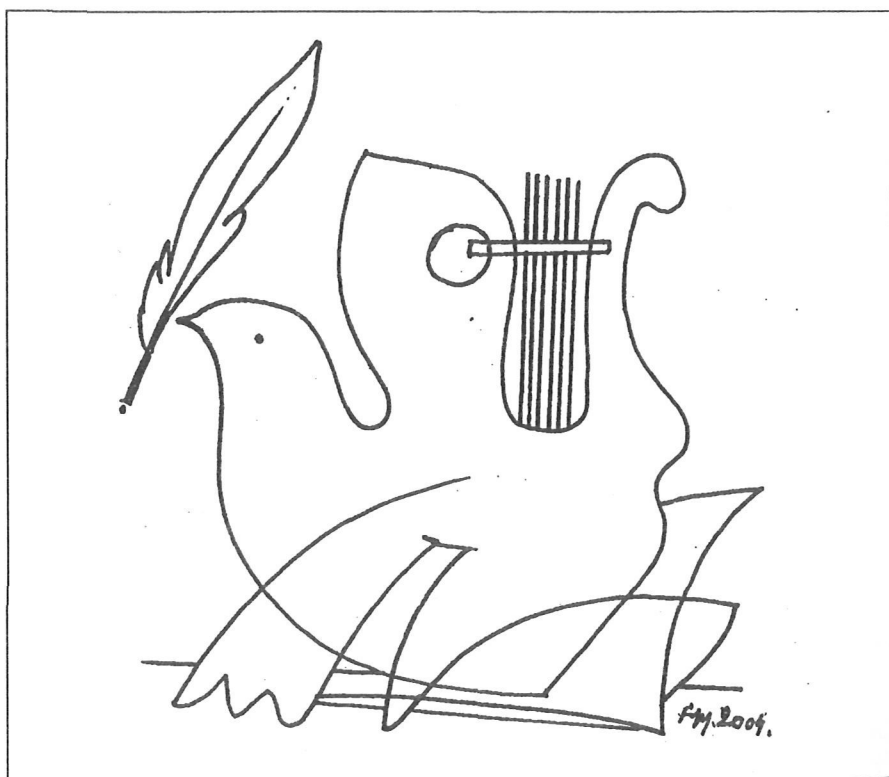
si könyvtárak is bekapcsolódtak az ünnepi programokba, s számos író-olvasó találkozóknak adtak helyet. Jelentős szerepet vállaltak az Ünnepi Könyvhét programjainak szervezésében a TIT szervezetei, a pártszervezetek, de említést érdemel a tanácsok művelődési osztályainak és a társadalmi aktíváknak a szerepvállalása is.

A könyvünnepek jelentőségét nagy, országos rendezvényekkel igyekeztek hangsúlyozni.

Az írott sajtó és a rádió is részt vállalt az Ünnepi Könyvhét propagandájában, de a megújulás váratott magára, egészen a '70-es évek elejéig. Bár a '60-as években is folyamatosan növekedett a könyvforgalom, s ez a társadalmi érdeklődés erősödését tükrözte, ennek valós tartalmát azonban nehéz megítélni.

A Könyvtáros című folyóirat 1960. évi ünnepi számában ez olvasható: „Könyvheti számvetésünk vegyesen tartalmaz örvendetes és nyugtalanító adatokat. A fejlődés erőteljes, de a számok mögött még sok-sok arc, tekintet mered ránk tompán, szemek, melyek még nem, vagy alig ismerkedtek meg az olvasás lélekgazdagító élményével.” Izgalmas feladat lenne a vázolt jelenséget összevetni a mával.

Venyigéné Makrányi Margit

Ünnepi Könyvhetek a Miskolci Városi Könyvtárban 1960–2004

A Miskolci Városi Könyvtár megalapítását követően, a kezdetektől részt vállalt rendezvényeivel az Ünnepi Könyvhét miskolci eseményeinek gazdagításában. Később a fiókkönyvtárak önállóan hívták meg költő, író, művész vendégeiket. A visszatekintő számára fontos a szűkebb hazá, Borsod és Miskolc alkotógárdája, de büszkéek lehetünk országosan ismert vendégeinkre is. Éveken át színesítette könyvheti programjainkat a József Attila Fiókkönyvtár képzőművészeti részlegének ez alkalmakra időzített számos képzőművészeti kiállítása, a legnevesebb alkotók műveiből. A gazdag névsorból válogatni szinte lehetetlen. Meghívottaink és néhány, emlékezetes rendezvényünk a teljesség igénye nélkül:

1967: Garai Gábor. **1970:** Fekete Gyula, Bereményi Géza, Benjámin László, Csanádi Imre, Jancsó Adrienn. **1971:** Móricz Virág, Egri Viktor, Tőzsér Árpád, Darvas József. **1972:** Baranyi Ferenc, Sólyom Nagy Katalin Mesebál c. műsora, „A Mai Magyar Rajzművészet” c. kötet bemutatóján a kiállító művészek: Ágotha Margit, Czinke Ferenc, Feledy Gyula, Kohán György, Kunt Ernő, Lukovszky László, Pető János, Rékassy Csaba, Gyulai Líviusz, Kass János, Barczy Pál, Csohány Kálmán, Hajnal Gabriella, Lenkey Zoltán, Pásztor Gábor, Reich Károly, Würtz Ádám. **1973:** Varga Balázs író, Kalász László költő. Könyvművészek kiállítása: Erdélyi János, Haiman György, Kass János, Lengyel Lajos, Miklósi Imre, Nagy Zoltán, Reich Károly, Szántó Tibor, Urai Erika, Würtz Ádám, Zigány Edit. **1974:** Fekete Gyula, Gergely Mihály, Papp Lajos és Szántó Tibor tipográfus önálló kiállítása. **1975:** Varga Do-mokos, Dobos Lajos fotó-kiállítását Erdélyi János könyvművész méltatta. **1976:** Sipos Gyula, Zoltán Sára, a Miskolci Nemzeti Színház művésznének előadójaként, Rajzok c. kiállítás a Miskolci Galéria rendezésében, amelyet dr. Végyvári Lajos művészettörténész nyi-

tott meg. **1977:** Fazekas György újságíró, Zala Tibor grafikus kiállítása, Papp Mária, Janikovszky Éva, Munkácsy Miklós, Kabdebó Lóránt, Würtz Ádám, Szentmihályi Szabó Péter. **1978:** Serfőző Simon, a Tokaji Íróklub részvevői, Haiman György tipográfus, Bárány Tamás, Keresztury Dezső, Dévai Nagy Kamilla, Zoltán Sára, Papp Lajos, Fekete Gyula. **1979:** Bálint Ágnes, Fekete Gyula, Jókai Anna, Kiss Dénes, Duomo Lahdelma (finn költő), Ladányi Mihály, Lengyel Lajos tipográfus emlékkiállítása, akire Kass János emlékezett. **1980:** Bata Imre előadása Móricz Zsigmondról, Takács Tibor, kiállított az Európa Kiadó Tipográfiai Műhelye, Kass János kalauzolta az érdeklődőket. **1981:** bemutatkozott a Gondolat Kiadó Tipográfiai Műhelye, kiállításukat Feledy Gyula rendezte, Erdélyi János nyitotta meg, Bárczy János, Balogh Béni, Petrőczy Éva, Kokas Klára. **1982:** Látóhatár est, Garai Gábor, Kalász László, Tarján Tamás, Zimonyi Zoltán, Orosz István és Faragó István „Falragasz” c. kiállítása. **1983:** Új Forrás est, Vihar Béla emlékest, Ex-libris kiállítás, amelyet Supka Manna nyitott meg, Janikovszky Éva, Vidor Miklós írók. **1984:** Fecske Csaba, Marék Veronika, Tandori Dezső, Demeter István emlékkiállítás Végyvári Lajos bevezető szavával, Kiss Ferenc előadása Nagy Lászlóról, Jókai Anna, Kolozsvári Grandpierre Emil, Kőrösi Csoma Sándor műveltségi verseny. **1985:** Supka Manna, plakát kiállítás Miskolc Város Levéltárának kincsei címen, az anyagot Csorba Csaba mutatta be, Gulyás Mihály. **1986:** Tóth Árpád emlékkiállítás, Kabdebó Lóránt közreműködésével, Bella István, Kalász László, Serfőző Simon. **1987:** Zimonyi Zoltán: Irodalmi Lapok, lapkísérletek Miskolcon 1880-1956. könyvének bemutatója, Lengyel Balázs, Kósa Csaba, Csorba Piroška, Nagy Katalin, Lakatos István, és Karinthy Frigyes emlékkiállítás. **1988:** Bihari Sándor, Faludy György, Fecske Csaba, Garai Gábor posztumusz kötetének bemutatója és emlékkiállítás,

Hegy Füstös László, Petró András irodalomtörténész, Mátyás Iván és Kabdebó Lóránt. **1989:** Tilles Béla szobrász kiállítása, Mezei András. **1990:** 16-18. századi könyvművészet címen kiállítás a Lévay József Muzeális Könyvtár könyveiből, Utassy József és Serfőző Simon új köteteinek bemutatója. **1991:** Bella János festő kiállítása, Konrád György. **1992:** Fecske Csaba, régi meséskönyvek kiállítása, amelyet Janikovszky Éva nyitott meg, Dobos László, Cseh Károly, Csorba Piroška, Kalász László, Bihari Sándor. **1993:** Sárközy Ágnes tűzzománcainak kiállítása. **1994:** Fábrián Éva népdalénekes és Juhász Zoltán mesemondó műsora, Kósa Csaba. **1995:** Fecske Csaba és könyvkiállítás dedikált könyvekből, Gyarmati Béla megnyitójával. **1996:** Csorba Piroška, Fecske Csaba, Pusztáné Létay Anikó terrakotta kiállítása. **1997:** R. Várkonyi Ágnes, Béki Imre, Nyilas Attila, Zemlényi Attila, Csorba Piroška, Csorba Csaba történész, könyvkiállítás a sokszorosított grafika történetéből Portré és tipográfia címen, Kárpáti László művészettörténész. **1998:** Fecske Csaba köszöntése 50. születésnapján, Porkoláb Tibor irodalomtörténész. **1999:** Balogh Béni, Csorba Csaba, Fecske Csaba, könyvbemutató a „Fából és deszkából. A miskolci Deszkatemplom” kiadványnak. **2000:** Könyvkiállítás: „A kódextől a CD-ROM-ig. A könyvek és könyvjegyek történetéből”, könyvbemutatók: Kosiczky Attila: Önpörgés, Somossy Katalin verskötete, Karosi Imre író, újságíró is találkozott olvasóival. **2001:** a Kalácska együttes, könyvkiállítás idegen nyelvű művekből: „Ahány nyelv, annyi ember”, könyvajánló műsor Kulcsár Imrével Márai, Moldova és mások műveiből. **2002:** Vámos Miklós, Feledy Gyula, grafikus, festőművész, Tornay Mary, Utry Attila, Gajó Géza, Vass Tibor, könyvkiállítás: „Kossuth és kora”, Velkey Ferenc, „A Bátor könyvkiadó bemutatkozika”, Borkúti László, Papp Lajos, Warghay Tibor, Hornyánszky Simon. **2003:** Jókai Anna, Száraz Miklós György, Hajdú András, Tornay Mari, könyvkiállítás: „II. Rákóczi Ferenc és a szabadságharc” címmel, Fazekas Csaba.

A fiókkönyvtár forrásanyagaiból összeállította:

Tóth Magdolna

Könyvheti emlékmorzsák

Ózd a közelmúltban két alkalommal adott helyet az Ünnepi Könyvhét megyei megnyitójának. Csak 12 esztendő telt el a két ünnepi esemény között, mégis – lapozgatva a sajtóközlemények között, nézegetve a fotókat – két külön világ tárul elénk, mint ahogy minden megváltozott körülötünk azóta.

Közel 20 éve, 1986-ban éppen csak egy esztendeje volt annak, hogy az „ózdai modell”, az Ózdi Népművelési Intézmények felbomlása után, 1985. január 1-től mint a vonzáskörzeti módszertani könyvtárhálózat központja, létrejött az ózdi Városi Központi Könyvtár. 1986-ban már új zenei-nyelvi fiókkönyvtárat is avattunk az Öregek – Fiatalok Házában, mely Harmónia Könyvtár néven volt kedvelt helye főként a zenekedvelő ózdiaknak.

1986-ban kapta meg Ózd a könyvhét megyei megnyitójának rendezési jogát, mely az alábbi címet kapta: „Szűkebb hazánk Borsod megye”. Szülőföld és irodalom: ez a vezérgondolat vonult végig a könyvheti megnyitón és a rendezvények során.

Vendégül láthattuk Balogh Bénit, Braczkó Istvánt, Cseh Károlyt, Csorba Piroskát, Furmann Imrét, Papp Lajost. A könyvterjesztésben élen járó aktívák jutalmat kaptak, a könyves sátrakban főként Moldova György: A pénz szaga című, „kamionos” könyvet keresték, de bőven fogyott a Szép versek, a Körkép és a Rivalda is.

A „Könyvestéri” megnyitón volt fúvószenekar és néptánc-együttes, a Könyvtári Információ feliratú sátorban helyi alkotók dedikálták műveiket.

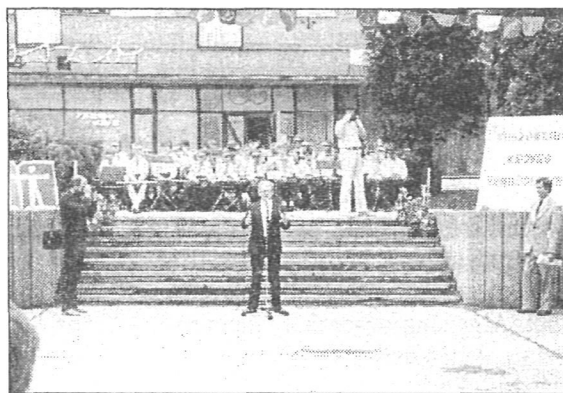
A megyei rendezés jogát 12 év után kapta meg újból Ózd. S mi minden történt a 12 év alatt! Tönkrement nagyipar, súlyos munkanélküliség, erkölcsi válság.

Gyárfás Ildikó, a megyei közgyűlés elnöke rendkívül fontosnak tartotta, hogy a nehézségekkel küzdő Ózd ad otthont egy ilyen rangos eseménynek, mely jelzi, hogy a szellemi tőke helyben tartása, a könyv- és könyvtárkultúra egyik kitérési pontja a válásból való kilábalásnak.

A már könyvtárunk új otthona előtti „Könyvestéren” bemutatkoztak az ózdi Éneklő Napok kórusai, a városi könyvtár gyermek-klubjai, majd a könyvtárban egymást érték az események.

Felsőmagyarország Kiadó ankétja, találkozó Tornai Józseffel, Püski Sándorral, folytatódott az ózdi helyismereti kutatókat bemutató sorozatunk, és még sorolhatnám.

Kellemes találkozások, elgondolkodtató beszélgetések emlékei sora-

koznak az elmúlt évek ózdi könyvheti palettáján.

Sok minden megváltozott körülötünk, de két dolog ugyanaz maradt: az ember, aki olvasni vágyik és a könyv, amely kimeríthetetlen tárháza az emberi szellemnek.

Bánfalvi Lászlóné

Sárospatak

A sárospataki Zrínyi Ilona Városi Könyvtár 2003-ban ünnepelte alapításának fél évszázados jubileumát. Az intézmény megfelelő tárgyi feltételek hiányában csak 1965-től szervezhetett könyvheti programokat: könyvbemutatókat, író – olvasó találkozókat, rendhagyó irodalom órákat és mesemondó versenyt.

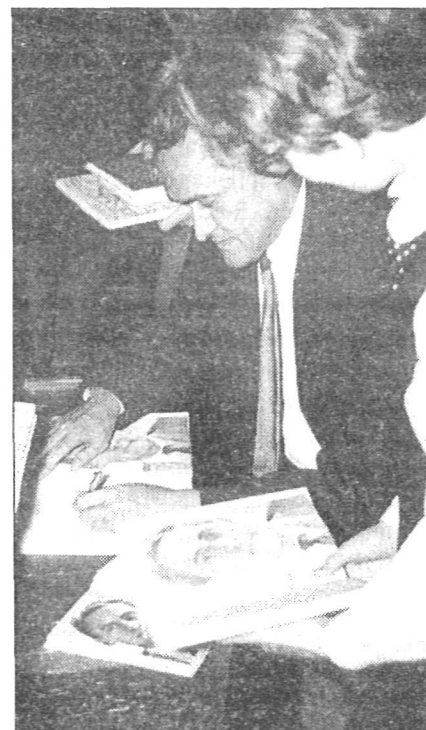
Az ünnepi könyvhét azóta minden évben kiemelkedő, látogatott esemény a városban. Ma már hagyomány, hogy a könyvhéten neves írók, költők, irodalomtörténészek és a gyermekirodalom kiváló művelői látogatnak el hozzánk. A meghívottak köre a közelmúlt és a kortárs magyar irodalmat reprezentálja. A névsor pa-

radés: Tamási Áron, Passuth László, Szabó Magda, Kolozsvári Grandpierre Emil, Mezei András, Jókai Anna, Csörsz István, Gál Sándor, Váci Mihály, Garai Gábor, Janikovszky Éva voltak a könyvtár vendégei, és sokan mások. Bemutatjuk az érdeklődőknek a helyi szerzőket is, például vendégszerepelt a könyvtárban Tusnady László, Fehér Erzsébet, Kelemen Erzsébet, Komáromy Sándor.

Patakon két alkalommal is nyitottunk megyei Ünnepi Könyvhetet: 1982-ben és 1994. június 2-án.

Reméljük, hogy a könyv ünnepe a 21. században, uniós tagállamként, az informatika és internet világában is megőrzi jelentőségét, és továbbra is köszönhetjük így május végén, június elején évről-évre hűséges és kitartó barátainkat, a Könyvet és Íróját.

Halász Magdolna

A sátoraljaújhelyi Városi Könyvtár 1951. március 1-jén nyílt meg. 1952-től járási könyvtárrá szervezték, mely során a város könyvtári ellátásán kívül a járás könyvtári hálózatának kialakítása és módszertani gondozása is feladata lett.

Az Ünnepi Könyvhét megünneplését kiemelt feladatként kezelték a

Sátoraljaújhely

mindenkori könyvtárvezetők mind a Városi Könyvtárban, mind pedig a vonzáskörzet könyvtáraiban. Néhány név vendégeink közül, a teljesség igénye nélkül: Szabó Magda, Szilvási Lajos, Bihari Klára, Lázár István, Jókai Anna, Bálint Ágnes, Fekete Gyula,

Darvas József, Göncz Árpád, Váci Mihály, Horgas Béla, Csorba Csaba, Tusnád László, Serfőző Simon.

2002. június 6-án az Ünnepi Könyvhét Borsod-Abaúj-Zemplén megyei megnyitójának Sátoraljaújhely lehetett a házigazdája.

Ünnepi könyvheti programok Edelényben

Az edelényi könyvtár 1952 októberében kezdte meg működését mint járási és települési könyvtár. Az intézmény munkáját Slezsák Imre kiváló könyvtáros megalakulásától negyven éven át irányította. Az olvasók szolgálatát mindig széleskörűen értelmezte, így nagy figyelmet szentelt a közönségkapcsolatoknak, amelyeket jól szolgáltak a könyvtár rendezvényei, köztük az Ünnepi Könyvheti programok.

Az 1964-től megjelentetett Könyvtári Tájékoztató (1992-től Edelényi műsor) ma is tájékoztatja a közönséget, és képet kaphatunk belőle az egykori könyves programokról.

A bőség zavarával küzdünk az elmúlt évtizedek kínálata láttán. Illusztrációképpen néhány példa: 1964-ben Kolozsvári Grandpierre Emil járt Edelényben és műveit dedikálta. 1967-ben olvasó-játszó parkot avattak, és a Kozmosz Ifjúsági Klub vendége volt Baráth Lajos író. 1970-

ben Veres Péter és Váci Mihály irodalmi emlékestet rendeztek, az írók munkásságát Gulyás Mihály, a Napjaink főszerkesztője méltatta. 1974-ben a kelet-szlovákiai magyar írók ünnepi estjét rendezték meg a könyvtárban. 1983-ban Király István irodalomtörténész, egyetemi tanár tartott előadást és az Olvasó Ifjúság pályázat keretében Kalász László szavalóversenyt rendeztek a KISZ Járási Bizottságával. 1984-ben Lakatos Menyhért, '89-ben Tóbiás Áron volt a vendég, '92-ben pedig a romániai Látó című szépirodalmi folyóiratot hívták meg közönségtalálkozóra.

Az edelényiek – ahogy korábban, úgy ma is – szívügyüknek tekintik a kultúra terjesztését, a könyvbarát fiatalok nevelését a könyvtárban. Ezt bizonyítja idei programunk is, amellyel tisztelegni kívánunk a könyvnapok jubileumának.

Hodobás Sándor

Mezőkövesd

Mezőkövesden az 1930-as évekig nyúlik vissza a könyves ünnepek megrendezésének hagyománya, amikor Harsányi Kálmán műveit ismerhette meg a nagyközönség.

Az Ünnepi Könyvhét rendezvényeinek fénykora az 1960-70-es években volt, amikor a vendégkönyvek tanúsága szerint több, mint 70 író, költő volt vendégünk, köztük: Váci Mihály, Veress Péter, Simon István, Illyés Gyula, Tatay Sándor, Fábián Zoltán, Moldova György, Takács Tibor, Fekete Gyula, Szilvási Lajos, Passuth László, Örkény István, Garai Gábor, Mészöly Miklós, Nádas Péter, Jókai Anna, Kabdebó Lóránd.

A 90-es évek legjelentősebb könyvheti rendezvényei közül ki kell emelni a Hitel című folyóirat szerkesztőségi ankétját (1993), a Lyukasóra c. élő „televíziós” ankétot

(1997), az Ágh István találkozót (1998), az erdélyi magyar színészek egyedülálló irodalmi műsorát (1999), Ferenczes István és Dinnyés József emelkedett hangulatú találkozóját (2000) és a legsikeresebb találkozónkat Czigány Györggyel (2001), mely alkalommal megyei megnyitójajlott városunkban.

Aki részletesebben szeretne tájékozódni az elmúlt évek Ünnepi Könyvhetéről, elég, ha fellelő a Mezőkövesdi Újságot, amely a könyv ünnepének is méltó „krónikása”. A szerzők helyi személyiségek, a könyvtár munkatársai, akik szívügyüknek tekintik, hogy az eseményekről jelentőségüknek megfelelően tájékoztassanak. Rangos mű-

sorokról, kitűnő alkotásokról és nem utolsósorban értékes könyvekről szólnak a tudósítások. A kövesdi könyves ünnepek sajátossága, hogy a helyi írók, költők, helyi kiadványok is mindig fontos szerepet játszanak a programban.

A nívós alapgondolat: az értékes hagyományok ápolása.

Csirmazné Cservernyák Ilona

Kazincbarcika

1989. június 1-jén Kazincbarcikán tartották az Ünnepi Könyvhét megyei megnyitóját. A vendégeket Gyárfás Ildikó, a Városi Tanács akkori elnöke köszöntötte, az író vendég Fekete Gyula, a Magyar Írók Szövetségének alelnöke volt. Az eseményt a Kodály Zoltán Zeneiskola fúvószenekara tette ünnepélyessé. Az Egressy Béni Művelődési Központ és Könyvtár előtt felállított könyvsátragnál nagy tömeg jött össze, hogy a

könyvújdonságokat megvásárolhassák és a résztvevő írókkal dedikáltathassanak.

Az elmúlt években számos illusztris vendége volt a könyvtárnak. Közöttük említhetjük Végh Antalt, Vitray Tamást és Lengyel Lászlót. A könyvtárnak sok gyerek olvasója van. Az ő kedvükért hívtuk meg Marék Veronikát, Füzesi Zsuzsát, Nógrádi Gábort.

A könyvheti ünnepségeket színesíti a Fáklyafüst Versmondókör irodalmi összeállításával.

Az idén a könyvhét kazincbarcikai vendége Nemere István lesz.

Molekné Kőrösi Beatrix

Ünnepi könyvheti rendezvények a Szerencsi Városi Kulturális Központ és Könyvtárban

Az intézmény szervezésében az Ünnepi Könyvhét rendezvényei mindig rangos eseménynek számítanak a város életében. A sokszínűséget mutatja, hogy könyvkiállítások, könyvvásárok, író-olvasó találkozók, könyvbemutatók, és rendhagyó irodalom órák egyaránt szerepelnek a rendezvények között.

A gyermekkönyvtárban minden évben színes könyvkiállítás várja a könyvtári órákra, foglalkozásokra rendszeresen járó óvodás, iskolás gyerekeket, akik nemcsak Szerencsről, hanem a körzet iskoláiból is látogatják könyvtárunkat. Újdonságnak számított a gyermekkönyvekhez készült illusztrációkból rendezett kiállít-

tásunk Akácosi Emőke alkotásaiból.

A Kulturális Központ és a Könyvtár árkados termében a gyöngyösi és a miskolci Könyvárúházzal kereskedői egy-két napos könyvvásárt tartottak az Ünnepi Könyvhét kiadványaiból az itt élő emberek öröme.

A 10-14 éves korosztály részére **rendhagyó irodalom órát** tartott: Takács Tibor Thököly ifjúsága című könyvéből, Marék Veronika pedig Kipp-Kopp sorozatát mutatta be az óvodás és első osztályos gyerekeknek. Nagy sikert aratott Csorba Csaba Várak a Hegyalján című könyvének bemutatója a Bocskai István Gimnázium és Gazdasági Szakközépiskola tanulói körében.

Sikeresek voltak az **író-olvasó ta-**

lálkozók Jókai Annával, Moldova Györggyel, Ferencz S. Istvánna, Mács Józseffel, Hernádi Gyulával és Gyurkovics Tiborral.

Nagy élmény volt Fehér Miklós: Meglátni a szépet című könyvének bemutatója. A költő beszélt szakmai életútjáról, megszólaltak

a versek is neves színművészeink, Nyertes Zsuzsa és Lukács Sándor tolmácsolásában. A verses kötet CD-vel együtt volt kapható, s így az előadóművészek és a költő is dedikált a színháztermet megtöltő érdeklődőknek.

Ez évben Hegymeginé Maczkó Edit: Kővel-Kegyelemmel című verseskötetét mutatjuk be az Ünnepi Könyvhét alkalmából. Könyvkiállítással, **dedikálással egybekötött könyvvásár** is várja az érdeklődőket méltó környezetben, a Rákóczi-vár Udvaros palotaszárnyában.

Uray Attiláné

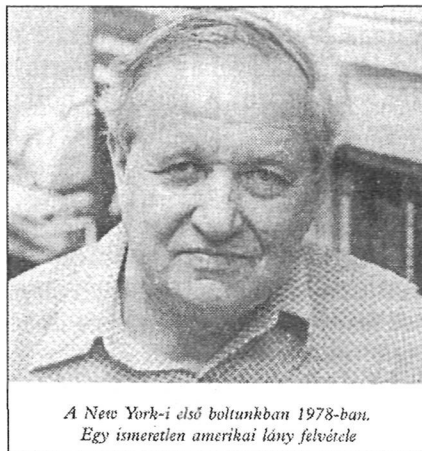

„...a magyar irodalom egységének jegyében...”

Vannak olyan személyiségek, akik nélkül nem lehet az elmúlt időket felidézni. Ilyen a 93 éves Püski Sándor, aki a magyar „könyves történelemben” örök időkre beírta a nevét. Az Ünnepi Könyvhét 75. évfordulóján mint „kiadót, könyvterjesztőt, kultúraszervezőt, hídpítőt” köszöntjük Czine Mihálynak a Püski-könyvesbolt megnyitóján, 1990. június 3-án, az akkori ünnepi könyvhéten elmondott beszédének részletével. A több, mint tíz esztendeje megfogalmazott gondolatok mára mit sem veszítettek aktualitásukból.

„A könyv idején hadd köszöntsük mindenekelőtt a könyveseket, a kiadókat, a terjesztőket, akik a művelődés legfontosabb eszközét, a könyvet, a megjelenésre érdemes szerzőket és írásokat az olvasókhoz eljuttatják. Köztük is elsősorban Püski Sándort, aki, mint nagy elődei – Heltai Gáspár és Tótfalusi Kis Miklós és annyian mások –, életét tette a magyar könyv, a magyar művelődés ügyére. Kiadóként, könyvterjesztőként, kultúraszervezőként, hídpítőként. Amit ő cselekedett – és cselekszik ma is – nem csak irodalmi jelentőségű, munkássága túlterjed az irodalomra, s túl Magyarország földrajzi határain is. Életének, munkásságának olyan eredményei vannak, amelyekről kiemelt fejezetekben szólhatna ma is az irodalomtörténet. Vállal-

kozását szinte a 17. századi Tótfalusi Kis Miklóséhoz vélhetjük hasonlatosnak. Az egykori Szatmárból indult

A New York-i első boltunkban 1978-ban.
Egy ismeretlen amerikai lány felvétele

könyves a 17. században azt mutatta meg, hogy „egy szegény legénynek szíve devotiója többet tesz, mint egy országnak ímmel-ámmal való igyekezete.” (...)

Püski Sándor a 21. században arra figyelmeztet, hogy a jó könyv még történelmet is formálhat. Csak munkássága néhány nagy területére hadd utaljunk: ő teremtette meg a népi irodalom felsorakozásának kiadásbeli lehetőségét, az általa pártfogolt új irodalomnak éltető, olvasó közönséget szervezett szinte az egész elérhető magyar nyelvterületen. Személyében és könyvesboltjában, könyvkiadóként és irodalomszervezőként elsőnek valósította meg a gyakorlatban a földrajzi határok által szétszabdalt magyar irodalom egységét.”

Kányádi Sándor

Ige-idők

– Az én időmben,
– A mi időnkben:
Múltban és mában,
a jövődőben.

– Tízezer éve.
– Tízezer múlva.
Mondották, mondjuk
s mondják majd újra:

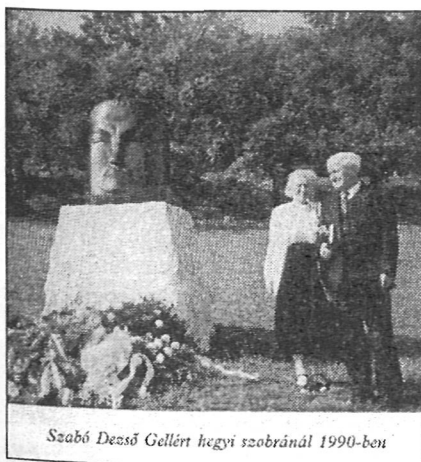
volt,
vala,
lesz,
van.

Kifogyhatatlan.
S elfér e három
igealakban.

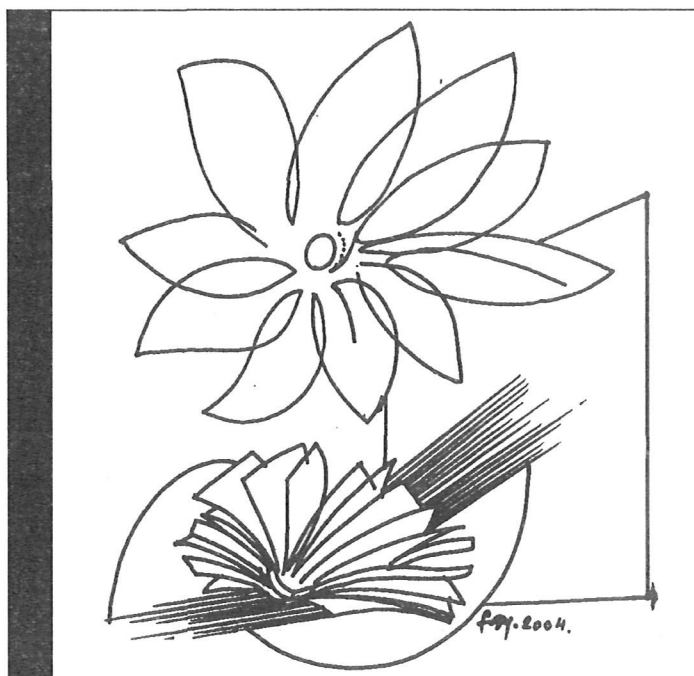
(1964)

Az Ünnepi Könyvhét díszvendége, Kányádi Sándor a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárban találkozik a közönséggel június 2-án, 17 órakor.

Kicsit jelképesnek e sorok. A szívvel-lélekkel, értelemmel és érzélemmel munkálkodó könyveseknek ajánljuk a jubileumi könyvhét alkalmából, köszöntésképpen.

Szabó Dezső Gellért hegyi szobránál 1990-ben

Gulyás Mihály

(1929–2003)

Gulyás Mihály a „fényes szelek” nemzedékével indult. Útját a bojtársorstól a magyar-újságíró szakos egyetemi diplomáig a népi kollégiumok egyengették.

Miskolcra 1956 szeptemberében került, az Észak-Magyarország gyakornoka, majd rovatvezetője, 1958-tól olvasószerkesztője volt.

1962-től nyugalomba vonulásáig a Napjaink főszerkesztőjeként, majd az írószövetség észak-magyarországi csoportjának elnökeként szervezte a megye irodalmi életét.

Írói világához a parasztság élete állt a legközelebb. A zömmel önéletrajzi ihletésű köteteibe (A huszonegyedik órában, Az idő megfordul, Szélfúvás, Átváltozás) beleivódott a falu világa, az abaúji táj, a Hernád-menti emberek élete.

„Engem – témám is ez – elsősorban a falu, a mezőgazdaság érdekel” – írta a Határsáv című kötetében. Dokumentum-regényével (Híd a senki földjén) Hidasnémetihez, szociográfiai írásaival tágabb szülőföldjéhez, Abaújhoz, a Csereháthoz kötődött.

Munkásságáért a Művészeti Alap Irodalmi-díjával, a Munka Érdemrend ezüst fokozatával, a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjével tüntették ki.

A megyei születésű író 2003. november 15-én hunyt el.

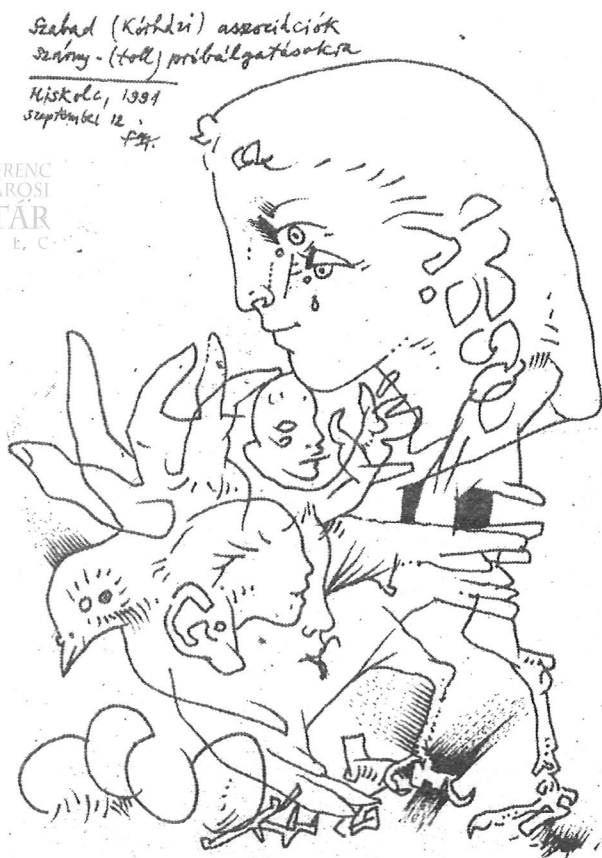
Emléksorok a könyvgyűjtőről, Isépy Tamásról

Volt már szereplője Isépy doktor jeles magánkönyvtára a Könyves Újságnak. Akkoriban, jó évtizede a könyvtár és a könyvek másik nagy barátja, Máté Iván újságíró fejezte ki csodálatát írásával a 12 000 kötetnyi könyvtár láttán. A sors úgy hozta, hogy azóta mindkettőjükről már csak múlt időben szólhatunk.

A jubileumi könyvhét alkalmából azonban időszerű felidézni Isépy Tamás könyvgyűjtő szenvedélyét nagy tudása, kulturált szellemisége és az írott betűhöz való ragaszkodása okán.

Isépy doktor diákkorától gyűjtötte a könyveket, de a rendszeres gyűjtés ügyvédi pályafutásának kezdetére, 1953-ra datálható. A '60-as évek közepén már ötezer kötetes volt a könyvtár, amely mára a 15 ezer kötetet is meghaladja. Nem egyszerű számbavenni, mi mindent érzett fontosnak ahhoz, hogy a gyűjtemény egyre teljesebbé váljon. Képzőművészeti albumok, monográfiák, lexikonok, kézikönyvek, irodalomtörténeti munkák... Görögök, perzsák nyitják a sort, egészen a máig. Aztán a kedvencek: a modern francia széppróza, ezt követi a mai német, angol-amerikai, olasz, orosz írók sora, hogy aztán eljussunk a régi és a modern magyar szépirodalomig, köztük a teljes Krúdy-sorozatig. Mellette persze teljes a Nyugat nemzedéke és a népi írók. Móricz és Kodolányi, majd a kedvenc: Németh László. A gyűjtemény másik részében néprajzi, antropológiai művek találhatók, aztán

nyelvkönyvek, szótárak – köztük a nagy Larousse – és zenei művek, aztán lemezek, elsősorban klasszikusok. A történelmi munkák között kiemelkedő a második világháború anyaga, köztük Churchill híres emlékiratai angolul és franciául. A magyar történelmi művek között ott van a Marczali-sorozat, Hóman, Szekfű és Pázmány Péter összes művei 15 kötetben. Bár a felsorolást még sokáig folytathatnánk, végezetül megemlítünk néhány szép kivitelű Koránt angolul és franciául, valamint katoli-

kus és protestáns magyar biblia-fordításokat.

A könyvtár bemutatását Máté Iván szellemes, találó megjegyzésével zárjuk: „Bizonyára nem véletlen, hogy Isépy Tamás Miskolcon a Korvináiról híres Mátyás királyról elnevezett utcában lakott.”

Fekete Gyula: Szülőföldjeim

Naplóm a történelemnek címmel most állítom össze 1941-2000-ig közéleleti naplóm kötetét, hogy olyan forrást kínáljak fel minden időkre e korszak magyar történetírásának, melyet meg nem kerülhet. Az alábbi részlet ebből a hatvanéves naplóból való.

Szülőfalu? Szülőváros? Szülőföld?

Igen, igen, de hány szülőföldje van az embernek? Mert legalábbis annyinak lennie kell, ahányszor megszületik vagy újjászületik.

Hiszen nem csupán biológiai lény az ember, egyéniségét sem csupán örökléssel vagy a pólyában szerzi. Érzelmi – szellemi világa – ami tehát leginkább avatja emberré – ma már elég ritkán teljeseedik – teljeseedik – ki azonos társadalmi – földrajzi környezetben. Esetleg már a gyermekkor emlékei sem oda kötik, ahol a születését anyakönyvezték; a diákélet, az eszmélkedés megint más utcákhoz, tájakhoz, más barátokhoz, felnőttekhez, ismerősökhöz kapcsolja. Majd következnek a munkás évek változatos állomásai, következik a házasság, a családalapítás – napjainkban a házasság élet sem nélküli már a kelleténél nagyobb változatosságokat –, hol van tehát a „világ köldöke” a mai ember számára?

Mutathat egyáltalán olyan helyet a térképen, amelyet szűkebb hazájának tekint? És – mert csak így kerekedik ki teljessé a szó értelme – ez a szűkebb hazája vajon számon tartja-e, fiának tekinti-e őt?

Hadd legyenek már egy kicsit elfogult, álszemérem nélkül, a szülőmegyém iránt. Az okokban bő a választékom: zempléni szőlővidék, borsodi iparvidék, népművészet, néprajz, földrajzi adottságok, természeti szépségek – de vegyük most csak a történelmet.

Itt, ahová nézek, mindenhol a történelem néz vissza rám, hát vegyünk abból is csak egyetlen mozzanatot. Ez a vidék volt a magyar történelemben – mindenekeelőtt Zemplén, Abauj – a függetlenségi harcok, a szabadságmozgalmak, a rebelliók viharos sarka. Erre predesztinálta nyilván földrajzi helyzete is: távol Bécstől, Erdély és Lengyelország szomszédságában.

Afféle előőrsök innen még Nagybotú Lőrinc és Aszalai Kecskés Tamás, Dózsa alvezérei; később a mozgalmak súlypontja folyamatosan erre a vidékre helyeződik át. Mindinkább Sárospatakkal

a közepében, ahogyan a Vöröstorony a Perényiek, a Lórántffyak, a Rákócziak főhadiszállása lesz.

Wesselényi nádor szervezkedése a Habsburg-ház megdöntésére, a hegyaljai kuruc mozgalmak, Rákóczi-szabadságharc – Ónod.

És itt következik a történelem csodálatos leckéje (amely rendre kimarad a történelemkönyveinkből): a fegyverekkel elfojtott fegyveres függetlenségi harcot továbbvívta a szellem, a gondolat: a mai beszélt s írott nyelvünknek mintegy bölcsője, dajkálója lett ez a vidék. Márpedig a kultúrnyelv kimunkálása egy sorba tartozik a nagyobb haditettekkel.

Íme Patak sugárkörében megszületik: az első magyar helyesírási könyv, az első magyar-deák szótár, az első „Magyar Grammatikátska”, az első magyar nyelvű útleírás. S az első teljes magyar bibliafordítás, a Károli-féle, amely századokon át – legalábbis Adyig – irodalmi nyelvünk csudálatos termékenyítője volt.

S ugyancsak Patak sugárkörében: Bessenyei, Barczafalvi Szabó, Szikszai Fabriczius belevág a nyelvújításba. Majd a Martinovics-féle szervezkedés miatt perbe fogott, halálra ítélt és a hosszú várfogságból szabadult Kazinczy a nyelvújítás, a szellemi megújulás egyik központjává szervezi Széphalmot.

Már-már szükségszerű, hogy a szellem győzelmes függetlenségi harca újjászüli tetszhalálából a politikai harcot: ezen a tájon eszmél 1848 vezérkarából Kossuth, Szemere, a belügyminiszter, majd miniszterelnök és Palóczy, az országgyűlés elnöke. Petőfi is már ezzel az ihletéssel írja Sárospatakról: „Szent föld. E város volt a magyar forradalmak oroszlánbarlangja. Itt tanyáztak a szabadság oroszlánai.”

A Sárospataki Református Gimnázium 1931-ben ünnepelte alapításának négy-századik évfordulóját. Akkoriban alakult át belső szerkezete is. Több megyére kiterjedő vonzáskörzetéből gyűjtötte magába – hosszú idő óta már programszerűen – a falu tehetségeit; ezt a „szegények iskolája” missziót továbbra is vállalta, sőt, a harmincas években továbbfejlesztette a „tehetségkutatót”, például Újszászi Kálmánék népfőiskola mozgalmával is. De az angol internátus és a humán internátus megalapításával erősen megváltozott a diákság összetétele.

Az „angolosokat” született angol tanárok is tanították heti sok óra gyakorlaton, és felsős korokra már valóban jól

beszéltek angolul. (A „manzardosok” – kevés pénzű, kitűnő tanulók, ingyenes ellátásért – korrepetálták őket). Külön egyenruhájuk volt, és abban az időben, amikor a kezdő tanár hetven pengő körüli fizetést kapott, őértük havi száz-húsz pengő alapdíjat fizettek (ezen felül vívás, zongora, stb.)

A harmincas évek elején, a gazdasági válság mélypontján nyílt meg az „Angol”; természetes, hogy elsősorban a föld és a pénz arisztokráciája küldhette ide a gyerekeit és néhány pénzes közép-osztálybeli.

A humán internátus később épült; itt hatvan pengő volt az alapdíj. Jó közép-osztálybeli gyerekek számára szervezték. A kisinternátusnak névlegesen harminc-harmincöt pengő volt a havi koszt-lakás, de a jobb tanulók itt már sokféle kedvezményben, ösztöndíjban részesülhettek, egészen a teljes ingyenességig, sőt ezen túl teljes tandíjmentességig.

S az összképhez hozzátartoztak még a gárdákban lakó diákok, továbbá a helybeliek, a környékről bejárók.

Valóságos miniatűr társadalmi modell.

A diákság szociális összetétele – azt mondhatom – a társadalom minden rétegét képviselte, noha nem arányosan.

Igen, volt „osztályharc” is.

Legnyúltabban az A és B osztályok rivalizálásában (az A osztályok többsége „angolosokból” került ki). Kivált a sportpályákon vívtunk kemény csatákat, nem is annyira a párhuzamos A osztállyal, mert az sem futballban, sem kézilabdában nem volt igazán ellenfél, hanem az előtünk járó „ásokkal”.

Verekedésre is sor került, ha nem is „osztályharcos” alapon, de az biztos, hogy a szapora bárói, valamint grófi, hercegi rangok a gyűrűzésekben nem jelentettek előnyt. Azért demokratikus osztályharc volt ez, humánus osztályharc. Egyrészt, ha a grófnak volt keményebb ökle, azt is tisztelni kellett. Másrészt a rang, a származás, a szülői vagy ha motiválta is, semmiképp sem determinálta a kamaszkori vonzásokat-taszításokat. Az osztály diákközösségében (felsőben összeolvadt az A és B) lényegesen nagyobb hangsúlyt, szerepet kapott a tehetség, a jellem, az ilyen-olyan személyes tulajdonság, mint bármiféle szülői vagyon, rang, gyerekszoba. Iskola volt azért ez a humánus osztályharc is.

Fekete Gyula

„Nagy idők nagy tanúi”

Könyvnap emlékeit idézi fel a 86 éves Hegyi Imre

Bogácson nagybátyámnál, majd Pesten Édesapám mellett újságolvasó és könyvszerető családban nőttem fel. Petőfivel kezdtem. Hosszú életemből – 86 éves vagyok – sok könyvnap jut eszembe. Középiskolás koromban nagy élmény volt számomra, amikor rendőr egyenruhába öltözött édesapámmal végigsétáltunk a Nagykörúton, és egy sátorban megvettük Veres Péter Számadás című könyvét. A másik nevezetes esemény is Pesten történt, már serdült ifjú koromban. Az Uránia mozi előtt állt Móríc Zsigmond könyves asztala 1940. június 4-én. Akkor jelent meg Magvető címmel a „magyar irodalom élő könyve”, a Kelet népe (Móríc folyóirata) kiadásában. A szerző a magyar népek, a magyar ifjúságnak ajánlotta a magyar irodalomnak ezt a kis bibliáját. Megvettem, dedikálta. A könyvben kifejtett gondolatokról beszélgettünk Szabó Dezsővel és Szabó Pállal. Utóbbit 1939 nyara óta ismerem. Ő volt a Szabad Szó főszerkesztője és a Nemzeti Parasztpárt elnöke. Szövetkezeti tárgyú cikkeimet (21 éves voltam akkor) közölte lapjában.

Útban a szerkesztőség felé, a Múzeum körúton találkoztunk Veres Péterrel. Szabó Pál bemutatott: „Ez itt Hegyi Imre Délborsodból, a Szabad Szóba ír. Derék dolog!” – mondta Veres Péter, majd dedikálta Gyepsor című könyvét számomra.

1954-55-ben már miskolci lakos voltam. Akkor a Nemzeti Színházban volt a könyvhét megnyitója. Tamási Áron A tulipános téli sapka című elbeszélését olvasta fel a közönségnek. Ma is a fülemben cseng az elbeszélés

utolsó mondata, amellyel az író Kuvikot jellemezte: „...embernek hitvány, magyarnak nem alkalmas.”

Tiszaladányhoz több könyvnap emlékem is fűződik. Az 1972-dik évi könyvnapon alapítottuk az 1940–42-dik évi író – paraszt találkozóra emlékeztető Tokaji Írótabort. 1974-ben pedig, Darvas halála után itt volt a könyvhét megyei megnyitója. Az ünnepség a Darvas kezdeményezésével útjára indult „Olvasó népért” mozgalom jegyében zajlott le.

1978-ban a Bajor Nagy Ernő által kezdeményezett életút leírásban díjat nyert M. Csikai leírás is bekerült az „Életünk történelem” című kötetbe. Az író - olvasó találkozó csak este fél tízkor kezdődhetett, miután a helybeliek ellátták a jóságot, végeztek a háztáji munkákkal. Ilyen késői órán is tele lett a Győri Elek Művelődési Ház.

Egy időben a szövetkezeti kereskedelem Őszi Megyei Könyvheteiket rendezett. Szeptemberben volt a Képzőművészeti Világhét, október elején a Zenei Világnap. Egész kis ünnepségsorozat jött így létre, amely alkalmat kínált az alkotók és a közönség találkozásaira.

Ehhez csatlakozva a Hazafias Népfront megyei titkáráként és az abaúji Cserehat képviselőjeként kezdeményeztem, hogy Baktakéken rendezzük meg az első „Tájégségi művészeti találkozót.” Az irodalmat a garadnai Gulyás Mihály és a perkupai – szalonnai Kalász László képviselte, a képzőművészetet a seyebi Seres János festőművész. A zenét a gagybátori Béres testvérek – Feri és János –

reprezentálták. Fekete Gyula, az akkori írószövetség elnöke, aki pataki diákként járt ezen a tájon legátusba, mondta a bevezetőt.

A Népfront elnökeként ezen kívül is gyakran hívtam meg a megyébe művész és író barátaimat. Így például Homrodon a Bubnó görög katolikus esperesnél gyakran vendégeskedtek írók, mint Jókai Anna, Czine Mihály, Fábrián Zoltán. Felsővadászon pedig Molnár Zoltán volt az első hús-vér író, majd eljött Bata Imre és Czine Mihály is. Jó szívvel említem azt is, hogy Bajor Nagy Ernő, a Szabad Föld főmunkatársa a kiadóktól sok jó könyvet gyűjtött össze és elküldte a kis községekbe és tanyákra.

Emlékezetes volt, amikor az egyik könyvnapon népes íróküldöttség érkezett hozzánk a kassai Thália Színház művészeinek társaságában. Itt volt Tolvaj Bertalan (Dubcek idején államtitkár), Török Elemér, Gál Sándor, Bata Sándor és a királyhelmeci Dobos László.

Bár nem „könyvheti esemény”, de mindenképpen említésre méltó, hogy a 90-es évek elejére a Tokaji Írótabor Egyesület az egyetemes magyar irodalom kiemelkedő fórumává vált. De ez már más történet...

Büszkék lehetünk rá, hogy megyénk az irodalom és a könyvkultúra terjesztésében, előremozdításában mindig az élen járt. Magam is büszke vagyok rá, hogy tanúja és cselekvő részese lehettem a „nagy időknek”, és büszkén viselem Püski Sándor könyvkiadóval, Csikai Gyula atomtudóssal egyetemben a Tiszaladány díszpolgára kitüntető címet. Emlékeimből szeretettel nyújtom át ezt a csokorra valót az érdeklődő olvasóknak. **Hegyi Imre**

A Város Napja alkalmából kapott Életmű-díjához gratulálunk!

CSIPKELŐDŐ

A közelmúltban a széleskörű érdeklődés övezte VV3 műsor szerkesztői házi műveltségi vetélkedőt rendeztek a villa önkéntes foglyai számára. Nehéz eldönteni, vajon a szereplők szórakoztatására, vagy a nézőkére, törjék csak a fejüket együtt a villalakkokkal, vagy háborogjanak kedvükre a „hiányos ismeretek” hallatán (tisztelet persze a kivételnek, mert olyan is akadt). Mielőtt bárki finnyáskodva átugraná e sorokat, mondván, hogy nem fogyasztója ennek a műsornak, sietünk megnyugtató: van a dolognak „könyves” tanúsága. Annak nem tudása, hogy Francois Villon a középkor utolsó nagy francia költője és a fran-

cia reneszánsz személyes lírájának első képviselője, talán még megbocsátható. Kicsit zavaróbb, ha valaki a költőt neves futballistának gondolja. Azt azonban már teljességgel elfogadhatatlannak tartjuk, ha valaki Dobó Istvánt azzal gyanúsítja, hogy 1552-ben Eger várát nem védte, hanem ostromolta (lehet, hogy csak nyelvbottlás volt?)

Az ironizálást félretéve őszintén sajnálhatjuk, hogy az egyébként szimpatikus fiatal(ok) – érettségi bizonyítvánnyal a zsebükben – eddig nemigen vették kézbe Szabó Lőrinc kitudó Villon-fordításait, se Faludy György „átköltéseit”, de még talán Gárdonyi regényét sem lapozgatták.

Mielőtt sommásan ítélkeznénk, érdemes elgondolkodni rajta, vajon a történet szereplőit kell-e egyértelműen elmarasztalnunk? (y)

Az Új Holnap újdonságai

Nincs két egyforma lapszám. Minden Új Holnap számtalan újdonságból – eredeti ötletből, először napvilágot látó versből, novellából, esszéből, tanulmányból, közlésre érdemes grafikából, fotóból; röviden: képből és szövből – teremt új értéket, új minőséget. De ebben az évben az újdonság állandóságán túl is történtek változások a folyóirat tartalmában és megjelenésében egyaránt.

Az Új Holnap 2004 tavaszi száma új rovatokkal, újszerű címlappal, egyes elemeiben megváltozott tipográfiával jelent meg. Alig érzékelhető változás ez egy lapról lapra megújuló irodalmi, művészeti, társadalmi folyóirat esetében, viszont már ebben a néhány apróságban is megmutatkozik a szerkesztői szándék, mely szeretné kitágítani, gazdagítani a tematikát.

Természetesen erős korlátai is vannak ennek a törekvésnek, annak elle-

nére, hogy Dobrik István főszerkesztő mindent megtesz a lap anyagi hátte-

rének biztosításáért. A szűkös költségvetés miatt nem növelhető a terjedelem, és úgy tűnik, a kéthavi megjelenés is várat magára, a havi rendszeresség pedig még távolabbi cél. De a belső arányok, a megközelítési módok változásával, a feldolgozás igényességével tartalmasabbá tehető a lap. Az újdonságok részletes leltára helyett lássunk néhány példát!

Az Új Holnap korábban is támogatta a fiatalokat, szinte minden számban megjelent egy-egy pályája elején járó alkotó. Ettől az évtől a Kifutó-rovat indításával nagyobb hangsúlyt, bővebb terjedelmet, „kifutási lehetőséget” kaptak ezek a szerzők. A tavaszi számban a miskolci születésű, a debreceni egyetem bölcsészkarán tanuló Mezei Gábor hét verse jelent meg az irodalmi szerkesztő, Vass Tibor ajánlásával, a nyári lapszámban pedig a Sárospatakról indult Lapis József prózai művel mutatkozik be.

A Kifutóhoz hasonlóan régi hagyománynak nyomtatékot adó új rovat a Kilátó, ahol elsősorban a határainkon túlra figyelő írások, vagy ott élő, onnan elszármazott szerzők esszéi, publicisztikai kapnak helyet.

Az Új Holnap 2004 tavaszi számában új rovatként jelent meg a Dosz-

sié, ebben pedig A XXI. századi város című összeállítás. A témáról tartott kerekasztal-beszélgetésen Fekete Éva szociológus, Rudolf Mihály építész, Petneki Áron történész és Gyulai Iván ökológus a város fogalmáról, jel-

lemzőiről, funkcióiról és funkcióváltozásairól mondta el gondolatait. Ehhez kapcsolódik az urbanista Lukovich Tamás nyilatkozataiból szerkesztett Városszellem – szellemter című összeállítás, valamint a másfél évszázad miskolci városrendezési terveinek jellemzőit, tanulságait áttekintő-összefoglaló írás.

Ennek a dossziének mintegy irodalmi melléklete volt az a Miskolccal kapcsolatos írásokból összeállított műsor, melyet a Miskolci Nemzeti Színház két művésze: Fandl Ferenc és Molnár Sándor Tamás előadásában hallhatott a közönség az április 1-jei Új Holnap-esten. A téma természetesen a nyári számban is folytatódik. Puskás Péter, Bodonyi Csaba és Ujvári Andor építész véleményét, elképzeléseit, az álmok és a realitások konfliktusát ismerhetjük meg Miskolc belvárosának rekonstrukciója kapcsán.

De vélhetően ezzel nem zárul le a sorozat. Hiszen, amint ezt az összeállítás bevezetőjében írja Görömbölyi László felelős szerkesztő: „Az Új Holnap örömmel vállalkozik arra, hogy fórumot teremtsen a közös gondolkodáshoz: mit lehetne, mit és hogyan kellene tenni azért, hogy Miskolc belvárosa olyan legyen, amilyennek mindannyian szeretnénk. Amely nemcsak az épített környezet esztétikai harmóniáját nyújtja a szemlélődőnek, de egyúttal magával ragad, ott marasztal, beszív – az élő város vonzó kavalkádjának részesévé, résztvevőjévé és közreműködőjévé tesz.”

A 2004 nyári szám tartalmából

- Csorba Piroska gondolatai a könyvekről és a könyvhetekről
- Gergely Edit és Onagy Zoltán páros-prózája a Ficstu-édenről
- Dosszié: A XXI. századi (miskolci bel) város
- Filip Gabriella évadzáró beszélgetése Hala-si Imrével, a Miskolci Nemzeti Színház igazgató-főrendezőjével
- Kit érdekelnek a gepidák? — Csörmök Mariann interjúja Lovász Emese régésszel
- Méhes László írása a Máger-szalonról
- Nők az irodalomban: Anga Mária, Domján Veronika, Kiss Judit, Lárai Eszter, Mohl Hajnal
- Bihari Sándor, Bagu László, Jenei Gyula. Király Levente, Gyukics Gábor, Pallag Zoltán, Nyilas Attila versei
- Granasztói György írása a XXII. Miskolci Nemzeti és Nemzetközi Grafikai Biennálé kapcsán
- Szeifert Judit tanulmánya a grafika terén tapasztalható tradíciókról és újdonságokról
- Szuhay Péter Pászítás avagy az együttélés című tanulmánya a szendrői magyarok és a cigányok közötti társadalmi együttműködésről
- Venyigéné Makrányi Margit írása az esélyegyenlőség és a könyvtári ellátás kapcsolatáról
- Fecske Csaba Olvasónaplója
- Zala Szilárd Zoltán kritikája a Don Juan előadásról

Évről-évre szaporodnak a bejegyzések a vendégkönyvben. Vallomások a könyvtárról, a hozzá fűződő ifjúkori és a későbbi könyves emlékekről.

Baráti találkozások, jóízű beszélgetések hangulatát őrzik a sorok. Máskor meg a kötődésekről, visszavágódásokról vallanak. Valahány, mind más, de egy dolog mindegyikben közös: a könyv, az irodalom szeretete.

Kiolvasható belőlük az ígéret is, hogy visszatér a tegnapi vendég, mert bízik benne, hogy minden újabb találkozással népesebb lesz az értőn olvasók tábora. Erről szól az Új Írás estjének apropóján kelt bejegyzés, amikor Módos Péter, Bihari Sándor, Farkas László, Kerekes István és Kalász Márton jártak a megyei könyvtárban. Bihari Sándor, a megye szülötte, külön is megörökítette idevonzódását: „Ma is visszajárok Miskolcra – írja –, elsősorban a versírás kedvéért. (...) Szeretném, ha itt is szeretnének...”

Száraz György, Fodor András, Kulcsár Szabó Ernő a Kortárs képviselőiben voltak vendégeink. Emléksoraik népes hallgatóságot, érzetemtől fűtött kérdéseket és válaszokat idéznek fel.

Fekete Gyula, akit nemcsak a megye városaiban, nagy könyvtáraiban, hanem kis falvaink „alig-könyvtáraiban” is jól ismernek a könyvtárosok és olvasók egyaránt, így üdvözölte nálunk a szülőföldet: „Kedves kis hazám, Borsod-Abaúj-Zemplén és Miskolc (és Sárospatak, és a Bükkalja is),

Emléksorok a megyei könyvtár vendégkönyvéből

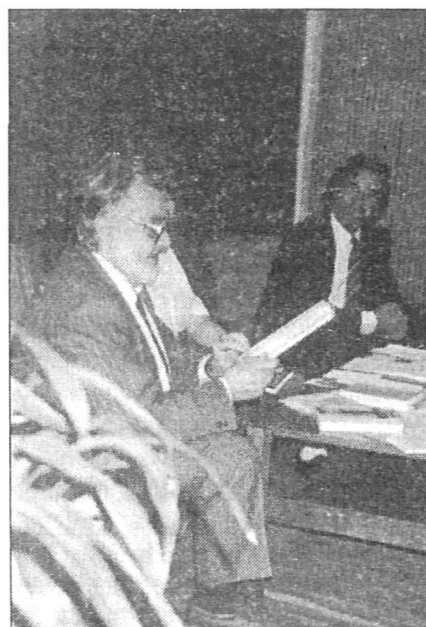
szívesen jövök ide vissza. Mintha mostanában még szívesebben jönnék... Szaporodnak a kötődések.”

És az itt élők is sűrűn megfordulnak a könyvtárban. Kalász László, aki nap mint nap mosolygósan beköszönt, hogy szívbeli jónapot kívánjon, ötvenedik születésnapján köszöntötte a barátok, tisztelők népes serege.

Serfőző Simon a Holddal világítottunk című kötetének megjelenése alkalmából találkozott a könyvtárban olvasóival. Ezúttal is – mint annyiszor a könyves ünnepeken – Kulcsár Imre tolmácsolásában szólaltak meg a költő sorai.

S a jó barátok, pályatársak öröme a találkozás felett a Hetek antológiá-

jaiból összeválogatott kiállítások, akiknek a szokásosnál is jóval több közük van a könyvhöz, akik az il-

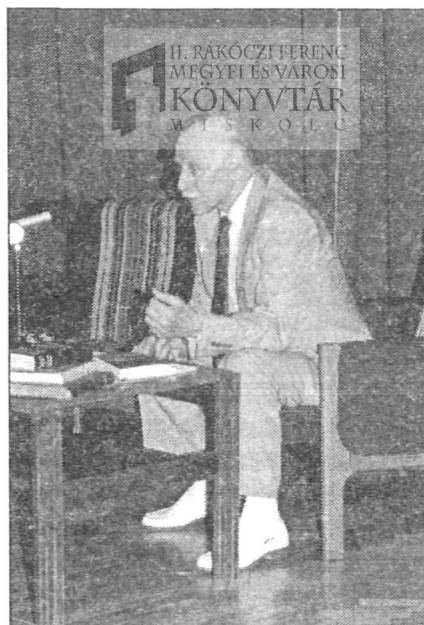

lusztrálás tiszteletet érdemlő, szép feladatát vállalják, tanúbizonyságot téve arról, hogy a művészetek – bár más-más nyelven szólnak – egy, közös tőről fakadnak. A Babits-centenárium alkalmából Feledy Gyula Kosuth-díjas grafikusművész kiállításában gyönyörködhetek a könyvtár olvasói, látogatói.

A vendégkönyvben lapozva könyves-mosolygós emléket idéz Hincz Gyula: előtte a fogyni nem akaró közönség sorai, és a Mester, amint fáradhatatlanul róttá az emléksorokat. Ki hozzátartozójának, ki barátjának szánta a dedikált emléklapokat. Hincz Gyula ezerarcú lapjairól a mesterség nagy tudása, szavaiból a végtelen szerénység emléke őrződött meg.

S vajon ki ne ismerné fel Reich Károly lírai finomságú, szép rajzait akár a könyvtári kiállításon, akár a könyvespolcok gazdag kínálatában, az általa illusztrált kötetekben? A vendégkönyvben a rajz, a jól ismert keccses női figura és a művész barátságos köszöntő sorai.

Zenész vendégek is gyakorta megfordulnak itt. „Non ambivi principa-

jának megjelenése alkalmából! Ki is tudná valamennyit felsorolni.

Szakonyi Károly, Sánta Ferenc, Kolozsvári Grandpierre Emil, Kabdebó Lóránt... Szerzői estek, találkozók, irodalmi délutánok – emléksorok a vendégkönyvben, prózában és versben. A szavak ritmusát, a rímek összecsengését, a mondanivaló nyelvi kifejezését olykor a vonalak játéka oldja fel a bejegyzésekben.

A könyvtárba látogatót néhanapján kiállítás fogadja az épület előcsarnokában. Olyan képzőművészek lap-

mondanivalót híven őrző sorok: „Hosszú a virágfüzér..., egészen Miskolcig ér, Budapestről át a világon, kéz-ből-kézbe...”

Ünnepek alkalmával úgy illik, hogy csupa ünnepélyeset mondjon

tum nec bellum” – idézi a vendégkönyvben Farkas Ferenc zeneszerző a Rákóczi Kantátából, a könyvtár névadójának tiszteletére. Vagy Szokolay Sándor, aki ittjártakor közvetlen egyéniségével, mondanivalójának atmoszféra-teremtő varázsával nyugözte le hallgatóságát. És Szőnyi Erzsébet hallgatósága: kicsik és nagyok, barátok, tanítványok. Közösen csendült fel a dal, Weöres Sándor verse, amit Miskolc város felkérésére zenésített meg a zeneszerző. A vendégkönyvben az „átírt”, de az eredeti

az ember. Azok, akik a könyvtár vendégkönyvében a látogatókat megörökítették, hozzásegítettek, hogy a könyvtár életének számos, de nem kevésbé szép hétköznapiját is ünnepnek érezzük. Köszönet érte mindannyiuknak!

Mai nem először
Értem magam
Közön iktán ebben
a könyvtárban. A
mai alkalom különösen
kedves nekem; Arany János
1770. évi születésnapján
idézhette ki Fülöp Lajos
elvében emlékeztet
Köszönet érte!

János Andri

2007. III. 2.

Vekend. László
G. Nappi István

(3)

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

Magyarság Európában

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat és a Központi Statisztikai Hivatal B.-A.-Z. Megyei Igazgatóságának közös kiadásában jelent meg Magyarország uniós csatlakozása alkalmából az a kiadvány, amely megyénkről kíván reális helyzetképet nyújtani az erősségek és a gyenge pontok, a fejlődést gátló és az azt elősegítő értékek felmutatásával. Az olvasó megismerkedhet általa a megye természeti, földrajzi adottságaival, az itt élő népesség jellemzőivel, a megye gazdaságával. A tényfeltáró munkát Gyárfás Ildikó, a Megyei közgyűlés elnöke ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

2004. május 1. történelmi jelentőségű dátum a Magyar Köztársaság, így Borsod-Abaúj-Zemplén megye életében is. E naptól az Európai Unió 25 ország – köztük a most csatlakozó 10 nemzet – szövetségét jelenti.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye – mint e tényfeltáró kiadvány is mutatja – nem kis gondokkal, terhekkel, de nagy reményekkel és várakozással néz e nagy horderejű nemzetközi szerződés, az európai szövetség elé.

Magyánk kivételes természeti adottságokkal, évszázados történelmi hagyományokkal, csodálatos épített – műemléki – környezettel rendelkezik. Az e tájon élők történelme mindig összeforrott a természeti, gazdasági körülményekkel való küzdelemmel, az új kihívásokhoz való alkalmazkodással.

A mostani csatlakozás – megyénk minden nehézsége ellenére – örömteli kihívást és egyben lehetőséget, esélyt is jelent arra, hogy a felhalmozott természeti, történelmi, szellemi örökség és az egyre inkább tapasztalható kreativitás talaján le tudjuk küzdeni nehézségeinket és lemaradásunkat. A gyorsabb ütemű fejlődés eredményei pedig könynyebbé és boldogabbá teszik az itt élő emberek mindennapjait.

Ha így lesz, sokáig fogunk emlékezni erre a napra, s bízunk benne hogy egy évtized elteltével az itt feltárt adatok az újjal összevetve igazolják majd várakozásainkat.

Gyárfás Ildikó
a Borsod-Abaúj-Zemplén
Megyei Közgyűlés elnöke

Könyvheti beszélgetés Feledy Gyulával

Feledy Gyula festő, grafikus kétszeres Munkácsy-díjas, Kossuth-díjas, számos nagydíj kitüntetettje, érdemes művész, a Miskolci Grafikai Biennálé megalapítója, Miskolc város díszpolgára, aki évekig tanított a Képzőművészeti Főiskolán. Az 1960-as évek elején az új grafikus nemzedék egyik vezéregyénisége volt, akinek dinamikus, gondolatgazdag művészete nagymértékben hozzájárult a modern magyar grafika kialakulásához. Nevét, munkásságát azonban nemcsak a képzőművészet iránt érdeklődők ismerik jól, hanem rajzai által azok is, akik az Észak-Magyarország című napilapot az elmúlt évtizedekben rendszeresen olvasták, vagy olyan írók, költők könyvet lapozgattak, mint például Fecske Csaba vagy Serfőző Simon. Sok mindenről lehetne szólni, ha legalább vázlatosan szeretnénk felidézni gazdag életútját. A jubileumi könyvhét alkalmából, amellyel egyébként csaknem egydős, hiszen tavaly ünnepelte 75. születésnapját, ezúttal szeretnénk bemutatni a könyvheteket rajzaival gazdagító, irodalombarát Feledy Gyulát.

– Vajon nem túlzás azt állítani, hogy az irodalom iránti vonzódása az ön művészetének egyik életforrása?

– Valóban, az irodalom a kezdetektől „beleszólt” a dolgaimba. Az iránta való érdeklődésem először talán erőteljesebb is volt, mint a képzőművészet iránti vonzalmam. A szálak messze nyúlnak vissza, a gyerekkor emlékeihez, a sajszentpéteri szülői házhoz, ahol mindig kéznél volt 100-150 kötetnyi olvasnivaló. Szüleim olvasó emberek voltak, a bányatelepi olvasókört látogatták, előfizettek Aller Károly Képes Világlapjára, melyhez minden évben járt egy-egy kötet is, valamelyik klasszikus szerző munkája.

Később, az 1940-es évek elején, polgárista koromban Márai Sándor számunkra kötelező olvasmány volt. Innen az életre szóló szerelem Márai iránt, amely máig sem szűnt meg. Kedvenceim az esszé-jellegű írásai, versei, a Naplója. Nem resteltem bevallani, hogy az utóbbi egy-egy kötetét évente újraolvastam. Valósággal lenyűgöz a bölcsessége, vonz az önmagához való

kérlelhetetlen szigora. Korábban, az akadémiai éveim alatt rendszeres látogatója voltam a Przekrój című hetilap szerkesztőségének, ahol leköszölték rajzaimat az irodalmi rovatban. Osztálytársaim között a krakkói Képzőművészeti Akadémián igazi irodalmi légkör uralkodott.

1955-től, Miskolcra való visszatérésem után alapító munkatársa voltam a Napjaink elődjének, majd a Napjaink szerkesztője lettem, így az irodalomhoz fűződő kapcsolat egyben a munkámmá is vált. Mindez együtt valódi irodalmi indítást is adott képzőművész pályámhoz...

– A kritikusok szerint művészi munkásságában gyakran fordul inspirációért a magyar irodalomhoz, s hogy legjobb alkotásai közül nem egy sajátos „átirat” József Attila, Babits Mihály vagy Radnóti műveinek témájára.

– Nem tagadom, hogy az irodalom mindig jelentős volt számomra az alkotó munkában. Ezt, ha nem is állítanám, elárulnák irodalmi ihletettségtől munkáim. Ezek azonban nem a szó szoros értelmében vett illusztrációk. Az irodalmi élmények hatására születő mű nálam nem egyszerűen „át-

írás” egy másik műfajra. Inkább arról van szó, hogy egy-egy vers, vagy verssor hatására saját képi élményeimből születik valami új. Példaként ott vannak az Énekek éneke lapjai, a Radnóti vagy Babits versekhez fűzhető rajzok, vagy a Kosztolányi ürügyén készültek, hiszen ő is benne van a nagy kedvencek sorában. És még egy gondolat ehhez a témához. Festésetem talán kevésbé követi ezt az utat, de hangulatilag talán őrzí ezt a sajátosságát.

– A pályatársak szerint Feledyben van valami meghatározottság, amiről mindig felismerhetők festményei és grafikai egyaránt.

– Úgy gondolom, ha van valami, ami nem tanulható, az a művész egyéni, sajátos arculata. Ez talán a látásmódból fakad, akár a látványhoz szorosabban kötődő, akár elvontabb, filozofikus munkákról van szó. Az ember soha nem „elhatározza” a művet, hanem mindig az aktuális élmény a meghatározó. Talán ezért van, hogy a különféle műfajokhoz is eklektikusan viszonyulok. Egyben azonban mindig konzekvens vagyok: a kiindulási pont az élmény, így születnek munkáim.

– Feledy mester kiállításra készül a közeljövőben Kazincbarcikán.

– A miskolci állandó kiállításomat évente egyszer átrendezem a Feledy-házban. Ez lehetőséget ad a munkáim sokoldalú bemutatására. A most készülő barcikai kiállítás retrospektív jellegű, tehát amolyan visszatekintő bemutatkozás, a gyerekkori rajzoktól kezdve a legújabb munkákig a legkülönbözőbb műfajokban, festmények, kollázsok, színes grafikák, litók, rézkarcok, plasztikák. Közöttük is számos mű van, amelyeket valamilyen irodalmi élmény inspirált. Szeretném, ha általuk a kiállítás látogatói a művészetek komplex élményével gazdagodnának.

Bihari Sándor

Feledy Gyula

Kitiltva akkor az emberek közül,
ődöngtem a magányban, erdei utakon.
Azután elzárva az ég alól is.
Végül olyan egyedül, hogy csak velem,
s a műteremben velem volt a teremtett világ,
Európa magyarul és ózon volt a teremtés lélegzete,
a bányamélyből kicsi jelzés. Aztán Babits Mihály verse rézkarcot virágozott. Ment már az út előttem. Hát megint velem, amíg magammal.
Mentünk a Népkert fái sorfala előtt,
és azt éreztem, hogy amíg élek,
az életem fölött függnek képei.

Környey Lászlóné dr.

Irodalmi szalon Miskolcon

Éppen tíz esztendeje annak, hogy Zemlényi Attila költő kezdeményezésére irodalmi szalon jött létre abban a rajzstúdióban, melyben képző- és iparművész jelölt diákok gyűltek össze hétről-hétre rajzolni és művészetekről társalogni. A „rajzos” környezet és az irodalom iránt fogékony festőművész háziasszony lelkes diákokat, egyetemistákat, irodalombarátokat vonz minden második hónap utolsó péntekjén a találkozókra. A Szalonról Máger Ágnes így vall:

Diákéveim alatt Budapesten én is pénteki napokon jártam Dr. Tompa Kálmán műgyűjtő orvos szalonjába. Tompánál a magyar irodalom és művészeti élet nagy alakjaival lehetett találkozni, Illyés Gyulával, Nagy Lászlóval, Mészöly Gézával, Orbán Ottóval, Mezei Andrással, Zelk Zoltánnal, Vass Istvánnal. A felsorolás távolról sem teljes, hiszen a képzőművészet nagyjai is megfordultak itt, így többek között Bernáth Aurél, Barcsay Jenő és sokan mások.

Ennek a körnek a szellemi kisugárzása máig meghatározó számomra. Bízom benne, hogy a mi szalonunkban bemutatkozók közül is jónéhányan korszakalkotó egyéniségekké válhatnak.

Zemlényi Attila a szalon „mentora”, gondoskodik a vendégek meghívásáról. Közöttük az irodalmárokon kívül pályakezdő képzőművészek, zenészek is megfordulnak itt. A

kortárs művészetek képviselői találkozhatnak egymással és közönségükkel, gondolatokat cserélhetnek, stílusokat, elképzeléseket ütköztethetnek egymással.

Az évek során vendégeink voltak Fekete István, Nagy Krisztof Attila, Csaplár Vilmos, Szeberényi Zoltán, Czigány György, Szócs Géza, Zilahy Péter, Ficsku Pál, Péterfy Gergely, Kukorely Endre, Fecske Csaba, Vass Tibor, Gyukics Gábor, Serfőző Simon, Málik Roland, Birtalan Gábor és sokan mások.

A szalon egyszerre zárt és nyitott. Zárt, mert bár nem zártkörű, de a fogékony szellemiségűeket képes megtartani. Nyitott, mert mindenkit befogad, akik maguk is nyitottak az újra.

A szalon működése abszolút demokratikus. Törzsközönsege számba veszi a vezetőkkel együtt, kiket szeretne meghallgatni, kik nem jártak még nálunk? Szívesen látjuk az első könyveseket, akik talán éppen itt indulhatnak el az ismertség útján.

Úgy tapasztaljuk, hogy a rendszerváltás – bár felerősítette a megélhetési-egzisztenciális gondokat – nagymértékben felélésztette az alkotói kedvet Miskolcon és a megyében is.

Sokan talán nem is tudják, hogy mennyi tehetséges fiatal író, költő, képzőművész él a régióban. Egyengetni az útjukat, bemutatni őket a közönségnek, akik itt sok művészeti élménnyel is gazdagodnak – ez a szalon legfőbb hivatása.

Máger Ágnes festőművész, a Szalon háziasszonya

Gergely Mihályról Az artista balladája című új könyve apropóján

A 82 esztendő író, költő gazdag, tevékeny életutat járt be, amióta 1921 őszén a Borsod megyei Varbón meglátta a napvilágot. Bármerre járt, bármit csinált, sosem tudott, sohasem akart elszabadulni a szülőföld vonzásából. Ez olvasható ki az életrajzából, mely – bár a szerzőt a sors időközben elszóltotta innen – mégis folyamatosan tartalmaz „hazai” vonatkozásokat.

Íme:

Elemi iskoláit Varbón, Percesbányán végezte. 1936-40 között ipari szakiskolás volt Diósgyőr-Vasgyárban. A polgárit Diósgyőrben végezte, gimnáziumba pedig Miskolcon járt. A Diósgyőri Kohászban szakmunkás és műszaki vezető, majd a Diósgyőri Munkás című hetilap alapító szerkesztője és a gyár sajtófőnöke volt. Első könyvét, a Gyárkérmények árnyékában című verseskötetet Miskolcon írta. 1977-ben megalapította a Parasznyai Galériát, ekkor 90 grafikát és akvarellt ajándékozott a falunak. 1989-ben ismét képzőművészeti alkotásokkal gazdagította a hazaiakat, ezúttal a miskolci Herman

Ottó Múzeumnak adományozott képennyel. 1996-ban megnyitották a Varbói Galériát az új faluházban az író műtárgy-adományával.

Természetesen Gergely Mihály életében sok más, fontos dolog is történt. Dolgozott a Magyar Rádió irodalmi szerkesztőjeként, volt az Írószövetség titkára, a Magyar Nemzet munkatársa.

Ellátott fontos társadalmi megbízásokat is, mint az elnöki tisztséget az Egészség és Családvédő Országos Szövetségnél, vagy a Művészetbarátok Egyesületében, és munkálkodott a deviancia-kutatást koordináló Tudományos Tanácsban.

Jónéhány díjjal, kitüntetéssel is elismerték munkáját: József Attila-díjjal, Borsod megye irodalmi díjával, a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével, és elnyerte az Egyetemes Kultúra Magyarországi lovagja kitüntetést is a Falvak Kultúrájáért Alapítványtól.

Írói pályafutása imponálóan gazdag, megjelentetett mintegy 20 kötetet, verseket, tanulmányokat, regényeket és szociográfiát.

Gergely Mihály: Az artista balladája című kötete most jelent meg egy elbeszéléssel, regénnyel, naplóval és novellákkal, a szerző válogatásában.

A 75. Ünnepi Könyvhét alkalmából köszöntjük az író-t a kötet Benke László tollából született előszavának néhány sorával.

„Írjon Gergely Mihály novellát, elbeszélést, regényt, naplót, vagy rá jellemző – gyakorlati célzatú publicisztikát, például a lelki – szellemi-esztétikai környezetszennyezésről, az író-t lényegében mindig ugyanaz a makacs gondolat hevíti: hogyan lehetne megállítani az ön- és közveszélyes embert a vesztébe rohantában? Hitvallása, hogy az ember jó, nemes, szabad, sőt boldog is lehet, átsüt írásain, egész életművén...”

Szeretünk jelöl külön is illendő ráirányítani a figyelmet arra a drámai csendre, amit könyve utolsó soráiban Gergely Mihály kifejez. Tudjuk, hogy írói, közéleti tevékenységével – ahogy nemzedéke legjobbjai – eleitől fogva a magyar nép felemelkedéséért küzd, amíg küzdhet”.

A Felsőmagyarország Kiadó

1991-ben nyilvánította ki megalakulását, s folytatta azt a munkát, most már megváltozott körülmények között, amelyet a Magyar Írószövetség Észak-magyarországi Csoportja a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtárral közösen, az akkori megyei tanács felügyelete alatt 1983-tól végzett.

A kiadó kötődik a helyhez. E vidéknek rendkívül gazdag irodalmi hagyománya van. Ezen a tájon született meg az első magyar folyóirat, ez a nyelvújítás, a biblia-fordítás földje, s jeles szerzők élnek ma is az országnak, régióknak ezen a felén.

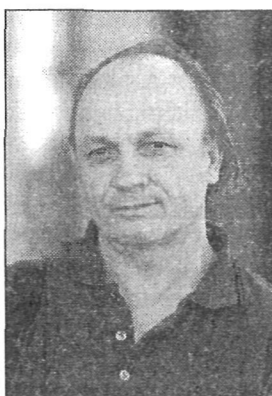
A kiadó neve eleve sugallja a regionalizmust. Vállalni annak az örökségnek a feltárását, amit e táj hagyományai jelentenek, természetes feladatunknak tekintjük. A tájhaza számunkra nem csak a megyét jelenti, hanem jóval tágabb kört, a mai és az egykori Felsőmagyarországot.

A felföld tradíció az országhatárok szűk körű értelmezése, az izolációs szemlélet miatt kevésbé ismert a magyar szellemi életben. Különösen keveset tud közvéleményünk a több kultúra együttélésének (magyar, szlovák, szepesi német, ruszin) termékeny hozamáról. E hagyomány felfedezését segíti a Felsőmagyarországi Minerva és a Felföldi Kincsestár könyvsorozatunk, amelynek szerkesztője Kiss Gy. Csaba. Mindkét sorozatnak a Felföld szellemi öröksége számbavétele és újrakiadása a célja. Az 1998-ban indult sorozatban eddig tizenhét kötet látott napvilágot, köztük olyan szerzők művei, mint Krúdy Gyula, Divald Kornél, Móricz Zsigmond, Milo Urban, Jaroslav Hasek, Féja Géza, Mikszáth Kálmán. Az idei könyvhétre jelenik meg Dessewffy József: Bártfai levelek című könyve, valamint a Sárosi magyar tükör című összeállítás-kötet, amelyben többek között Vahot Imre, Pulszky Ferenc, Szinyei-Merse Pál, Csontváry Kosztka Tivadar írásai szerepelnek.

A kiadó ezen túl szépszámmal jelentet meg kortárs magyar szerzőktől is könyveket. Az éves műszám 25-30 kötet. A hazai szerzők mellett fontos feladatnak tekintjük a határainkon túl élő alkotók munkáinak kiadását. A vers- és prózakötetek mellett nagyon sok esszé- és irodalomtörténeti kiadványt teszünk közzé. Épp az idei könyvhéten jelenkezünk legújabb, Vízjel című könyvsorozatunkkal, amelynek szerkesztője Pécsi Györgyi, jeles irodalomtörténész. Az első három tanulmánykötet szerzője Tüskés Tibor, N. Pál József és Sturm László. A sorozatban még az idén, az év második felében, illetve jövőre jelenik meg Csűrös Miklós, Márkus Béla, Jánosi Zoltán, Ács Margit egy-egy tanulmánykötete.

Miskolc, illetve a megye lehetőségeihez képest támogatja néhány kiadványunkat. Könyvet azonban ezekből az összegekből nem lehet megjelentetni. Igazából a Nemzeti Kulturális Alapprogram az, amire számítani lehet. Pályázataink többnyire sikeresek szoktak lenni. Különben, saját tőke híján, bezárhatna a kiadó.

Serfőző Simon

A Felsőmagyarország Kiadó 2004. év első félévében megjelenő kiadványai

Beke György: Székelyföld I. Maros, Nyárad, Kisküüllő (Barangolások Erdélyben sorozat)

A kötet a hajdani Marosszéket mutatja be az írói szociográfia eszközeivel.

Dessewffy József: Bártfai levelek (Felsőmagyarországi Minerva sorozat)

A magyar művelődéstörténet számára különösen értékes „leveleket” a szerző Döbrentei Gáborhoz intézte. Sokoldalú képet fest Bártfafürdő világáról, a korabeli szokásokról. A kötet utószavát Kósa László írta.

Sárosi magyar tükör (Felsőmagyarországi Minerva sorozat)

A kötetben visszaemlékezések, esszék, város- és megyeképek mutatják be az egykori Sáros megyét. Válogatta: Sturm László

Tüskés Tibor: Két nemzedék (Vízjel sorozat)

A könyv a huszadik századi magyar irodalom két nagy nemzedékének néhány kiemelkedő alakjáról közöl tanulmányokat.

N. Pál József: „A megtartók jöjjenek” (Vízjel sorozat)

A szerző legújabb kötete a legutóbbi időben írt tanulmányait, esszéit tartalmazza.

Sturm László: Könyvek által a világ (Vízjel sorozat)

A kötetben szereplő kritikák, esszék, tanulmányok a 19. és a 20. századi, valamint a mai magyar irodalom jelenségeit vizsgálják.

Vendégeim voltak II. Interjúk

Bakonyi István legújabb interjúkötetében szerepel többek között Kallós Zoltán, Csoóri Sándor, Balczó András, Buda Ferenc, Kalász Márton.

Csorba Piroska: Az aranykor vége – elbeszélések

A Miskolcon élő, költőként ismert szerző ezúttal novelláival jelentkezik.

Christl Greller: A pillangólábú – novellák, fordította: Balázs Ildikó

A Bécsben élő szerzőnek, akinek legutóbb verseskötete jelent meg, ezúttal novelláit olvashatjuk.

Somos Béla: Felelni a csöndnek – versek

A szerző írt monográfiát, antológiákat szerkesztett. Verseskötettel először jelentkezik.

Varga Rudolf: Lélegzetvisszafojtva – versek

Varga Rudolf ír verset, prózát, filmforgatókönyvet. Ezúttal legújabb költeményeit teszi közzé.

Ahogy a jelmeztervező látja

Milan Kundera: Jakab és az ura

Az Európa Kiadó gondozásában jelent meg Milan Kundera: *Jakab és az ura* című darabja, amely Denis Diderot *Mindenmindegy Jakab* című regényének változata. Kundera hangsúlyozza: „A *Jakab és az ura* nem átírás: ez az én színdarabom, az én variációm Diderot-ra, az én hódolatom Diderot-nak”. Kundera művét 2004-ben a József Attila Színház tűzte műsorra. A darab jelmeztervezője a fiatal miskolci alkotó, Végvári Zsófia vall a könyvről, illetve a szereplők színpadi megjelenítéséről, jelmeztervezői munkájáról.

Kundera könyve tulajdonképpen egy variáció, illetve a variáció variációja, mivel színdarabjának alapját Diderot: *Mindenmindegy Jakab* meg a gazdája című könyve inspirálta. A megszületett drámát nevezhetjük világdramának, hiszen ötvözi a francia felvilágosodás-kori regényt, Beckett világvége-végtelenjét, de felfedezhetjük benne a klasszikus, avagy a Shakespeare-kori drámaszerkesztést is. Két főhősünk, Jakab és az Ura, utóbbi nincs néven nevezve. Szinte egy helyben állnak a térben és az időben, gondolataikkal és emlékeikkel elrepitenek bennünket a múltba. A jö-

vőkép, átugorva az időzónákat és a teret, kikerülhetetlen végzetként jelenik meg a múltba ágyazva. Minden „jelen” percük előrevetíti a múltat, és visszaugrik a jövőbe...

A két *comedia dell'arte* figura a klasszikus gazda-szolga páros. Hétköznapi emberek: esznek, isznak, alszanak, ló nélkül gyalognak, udvarolnak szép kocsmárosnéknak. Szerepük akár fel is cserélhető. Filozófiájuk kritika, kritika Diderot felé, Kundera önkritikája és a lét értelmét kutató párbeszéd. „Odafent meg van írva” – hangzik el többször a darabban... Vajon azért hangzik el, mert odafönn meg volt írva, vagy azért van megírva, hogy elhangozzon?

A darabban igazából három hűvér szerep van. Jakab, az Ura és a Fogadósné. A többi megjelenő figura emlék, egy-egy típust megformáló alak és személyiség. Ezek a szereplők segítik a három mesélőt, hogy történeteiket mi is átéljük. Mindhárman egymáson túllicitálva mondanak meséket, amikről mindig kiderül a végén, hogy önmagukról szóló „szinte” monológok.

A színpadi megvalósítás szempontjából talán ez volt az egyik leg-

fontosabb momentum, hogy különválassuk az álomfigurákat a valósá-

gosaktól. Ezt a különbséget legjobban azzal tudtuk elérni, hogy a karakterek ruházatát, haját és sminkjét eltörtöltük, mintha a szereplők gondolataiból bukkannának ki ezek a figurák. Szépek, csúnyák, nagy mellűek, nagy farosak.

Vágyainknak kivetülései: a tökéletes barát, a tökéletes nő, a tökéletes társ, rokon, és még folytathatnánk... Persze, ahogy mi szeretnénk látni, de odafönn úgysem így van megírva. A valóság és az igazság csupasz, szikár, olykor unalmas, de „letakart szemünk” kiszínezi a történetet. Legalább érezzük jól magunkat...

A parasztlány, a parasztfiú, a lovak, a kisasszony és a márkí egyaránt fonalból készült parókát viselt az előadás alatt. Ruházatuk karikatúraszerűen elrajzolt, a francia felvilágosodás-kori öltözetek eltúlzott megjelenítése a mai kor leképzett látványvilágában, modern anyagokkal és modern technikákkal.

Kultúrhistoria

A legnagyobb példányszámú könyv miskolci fordítója

A XIX. század ismert és megbecsült írója, egyházi személyisége volt Tárkányi Béla József, eredeti nevén Viperina József. A kor ismert költőjéhez, az irodalmi élet vezető személyiségeihez szoros barátság fűzte. Kezdeti költői próbálkozásaiban felfedezte egy tehetséges költő ígéretét a nagy irodalomtörténész, Toldy Ferenc, aki hosszú időn át támogatta a vidéki papnövendéket. Biztatása nyomán a véletlenül verselgetni kezdő fiatal diákból a század egyik ismert és tisztelt költőjévé vált.

Tárkányi Béla 1821-ben született Miskolcon Viperina Ádám és Andresz Mária iparos szülők gyermekeként. Szüleihez, de különösen anyjához nagyon erős érzelmi szálak fűzték. A szeretetteljes, odaadó, ám mégis szigorú családi légkör végtelenül nagy hatással van a gyermek Tárkányi Béla lelki életére. „Anyámhoz hasonló anyát még eddig nem ismertem; a vallásosságban áll minden műveltsége s amennyire tapasztalnom lehetett, úgy találtam, hogy a vallásosság őt magasabbra emelte mindazoknál, kik nélküle a világi műveltség minden kellékeivel gazdagon felruházottak” – írja visszaemlékezésében. Iskolai tanulmányait Miskolcon kezdte. Az elemi iskola elvégzése után apja gimnáziumba íratja, melyet szülővárosában fejez be, bár egy évet Lőcsén tanul. A rokonoknál töltött egy év alatt ismerkedik a német nyelvvel és az idegen környezethez való alkalmazkodással.

Tanárai szerették a jó magaviseletű, szorgalmas diákot, ki már középiskolás éveiben is élénk érdeklődést tanúsított az irodalmi tanulmányok iránt. Thassy Miklós miskolci plébános, később kanonok támogatásának köszönhetően 15 éves korában már az egri papnevelő intézet növendéke.

Teológiai tanulmányait 1838-ban kezdte, s ezzel egyidőben verselgetni is kezdett. Nagy kedvvel és hévvel alkotott, de társai meg nem értésével kellett szembenéznie. Ez volt az oka, hogy verseit Tárkányi néven írta, s még keresztnevét is megváltoztatta. Honáldozat című balladájával 1840-ben a Kisfaludy

Társaság pályázatán harmadik helyen dicséretet nyert, s műve megjelent a társaság évkönyvében.

Indítványok című szatirájával 1841-ben szintén dicséretben részesül. Ezzel útjára indult az egyházi költészet kimagasló egyéniségének gazdag életpályája. Nevét gyakran lehetett olvasni szépirodalmi lapok hasábjain, s hamarosan Pestre látogat.

A kor olyan kiemelkedő egyéniségével ismerkedik meg, mint Fáy András, Kossuth Lajos, Vörösmarty Mihály, Ferenczy István, vagy Szemere Bertalan. Szemerét naplójában érdekesen jellemzi: „alacsony termetű barna ember, a humanitás szelid vonásai bélyegzik különben nem sokat jelentő arcát; hangja csengő, tartása fesztelen, de nagyon vizsga figyelmét Múzeumunkban egy gyufatartó sem kerülé ki.”

Nagy hatással van rá Seneca, Schiller, Goethe és Herder, az utóbbinak több költeményét fordítja le már 1840-ben. Pesti útja tágította látókörét, de Magyarország nevesebb íróival való megismerkedése növelte becsvágyát, mely bizonyosan hatással volt későbbi irodalmi működésére.

1841-ben nagy öröm éri, hisz a Nemzeti Almanachban megjelenik egyik legjobb balladája, a Coriolan. „Ez egyike volt legboldogabb napjaimnak, melyekben oly bőven részesített az én jó Istenem” – írja visszaemlékezésében.

1842-ben kezdi meg Klopstock „Messiás”-ának olvasását és fordítását, melyet először a német nyelv tanulásának céljából vett kézbe, de annyira megfogta, hogy ettől kezdve kedves olvasmánya lesz. Néhány részletet lefordított belőle, melyet Szaniszló Ferenc megjelentetett a Religió és Nevelésben. Toldy Ferenc tetszését annyira megnyerte a lefordított részlet, hogy az egész mű lefordítására ösztönözte Tárkányit. Az irodalmi körökben már jól ismert költőt 1844 telén Petőfi Sándor ismeretlenül felkereste, akivel szép napokat töltöttek együtt. Erről Petőfi így írt: „Ó Béla barátom! De szép napok voltak, melyeket körötökben tölték; istenemre soha sem feledem.”

1844. legörömtelibb eseménye azonban pappá szentelése volt, s ekkor változtatta meg nevét az addig is használt költői nevére: Tárkányira. Még ebben az évben egy hatalmas, de ugyanakkor gyönyörű feladatot is megfogalmaz önmaga számára a pap költő: az egyházi énekreformhoz anyagot fog gyűjteni. Tett követte a gondolatot, s parókiáról parókiára járva gyűjtötte a katolikus hívek énekeit. Az énekreform pályája egyik legfőbb feladatává vált. Közben szatirikus karcolatokat is ír, melyek a Pesti Divatlap hasábjain jelennek meg.

1846-ban a tehetséges Tárkányit Pyrker László, a finomlelkű, klasszikus műveltségű főpap Egerbe hívta. A tudós főpap felismerte benne a tehetséget, s magával vitte magyarországi és külföldi útjaira, hogy tanuljon, ismerkedjen. Ebben az időben ismerkedik meg Vachot Imrével, Jókai Mórral, Obernyik Károllyal. Jó barátságba került Ipolyi Arnoldddal is.

A külföldi utak szélesítik látókörét, elmélyítik műveltségét. Mindeközben megjelennek énekes könyvei, s Pyrker érsek halála után főegyházi szónoknak nevezi ki Lávay Sándor érseki helynök. Ezzel hármashivatali tölts be: titkár, levéltáros és hitszónok egy személyben. Pyrker utóda Bartakovics Béla lett, ki a széles látókörű és nagy műveltségű Tárkányi Bélát maga mellé veszi titkárnak. 1852-ben egy különleges feladattal bízta meg: Káldy György jezsuita fordítása alapján a Szentírás átdolgozására a kor követelményeinek megfelelően. E nagy munka egy részét Egerben, másik részét Egyeken végezte. Egyeki tartózkodása alatt a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává választotta.

Egyeken végzett munkáját több, írással is foglalkozó pap segítette. Két évig mellette dolgozott Debreczeni János, aki az Egyházmegyei Közlöny első szerkesztője volt. Debreczeni munkásságára nagy hatással volt Tárkányi, ő irányítja később nagy munkájában, a Szentek Élete című mű írásában.

Az egyeki nyugalomban lázasan folyik a korszak kiemelkedő munkájának alkotása, s 1865-ben Tárkányi a rész-

kiadásokat is befejezi. A század két másik bibliafordítását messze fölül-múlta Tárkányi Béla munkája, melynek nyelvezete újszerű és gördülékeny volt. Az 1865-ös kiadást követően még kétszer kiadták művét, majd az Újszövetséget külön is megjelentették. Fordítása volt használatban 1921-ig, amikor a Szent István Társulat megbízást adott a Biblia újabb revíziójára.

Tárkányi Bélát érdemei elismeréséül pápai kamarássá, kanonokká, majd bors-monostori apáttá nevezik ki. Ő lett az egyházmegye püspökének főfelügyelője. E lázas munka közben arra is van ideje, hogy fiatal, tehetséges tollú fiatalokat támogasson alapítványokkal.

1867-ben a Kisfaludy Társaság választotta tagjává, majd 1872-ben a Szent István Társulat alelnöke lett. A

Pázmány Péter által alapított Tudományegyetem doktorává fogadták 1880-ban. Több mint harminc önálló kiadásban jelentek meg munkái, de számos írása kéziratban maradt. A művészetek iránti vonzalmát kiterjedt mecénási tevékenységén túl rendkívül gazdag képzőművészeti gyűjteménye is jelzi az utókor számára.

Venyigéné Makrányi Margit

A Bíbor Kiadó gondozásában két éve jelent meg Dobos Marianne jelentős média-visszhangot kiváltó, „Akkor is karácsony volt (1944)” című interjúkötete. Azóta elkészült a sorozat második része, míg a harmadik megírására nemrégiben kapott ösztöndíjat a szerző...

– A három kötetből álló *Akkor is karácsony volt* sorozat célja olyan széleskörű irodalmi, történelmi és irodalomtörténeti dokumentáció létrehozása, mely kiemelkedő egyéniségek személyes történetén keresztül őrzi meg múltunk fájdalmas, félelemmel, kétségekkel, utóbb pedig reményekkel teli eseményeit – számol be a kötet-folyam elindításával kapcsolatos inspirációjáról Dobos Marianne. – A személyes elbeszélések hiteles betekintést engednek olyan történelmi eseményekbe, mint 1944., 1956. és 1989. A most elkészült, 1956-ot felidéző kötet néhány kevésbé ismert témakört jár körül, meghallgatva a szereplők sajátos emlékezéseit. Nem a gyakran megszólaló emlékezőket kérdezem, hanem akiket nehezebb volt szólásra készíteni. Egy Miskolcon kivégzett diákra, Oláh Miklóásra emlékezik testvére, édesanyjuk féltve őrzött emlékiratát közreadva. A forradalomban Miskolcon szerepet vállalt emberek gyermekeit Zombori Katalin filmrendező és Bod Péter Ákos egyetemi tanár képviselik, mindketten – más-más aspektusból szemlélve az elkövetkezett megtorlást – a megbékélés szellemét is átgondolva. A sort Kopácsi Sándor, a forradalom egyik vezetője zárja: még száműzetésben adott interjúját egy 1989-ben küldött, a hazatérés örömeivel és reményeivel telített szövege egészíti ki. Mintegy előkészítve a máris készülő új kötetet, a trilógia záródarabját.

– *Mi indította erre a vállalkozásra?*

– Személyes emlékezések segítségével szeretném ismertté tenni az egyre távolodó közelebbi múltunkat... Az egyéni sorsok olyan értéket képvisel-

nek, olyan ismereteket és életpasztyákat közvetítenek, melyek közös narratívává összeillesztve egy eddig soha nem látott dimenziót támasztanak fel a múltból: talán a legfeltettebb titkok fedik fel az élet legtöbb aspektusát. A kötetek közös koncepciója, hogy a karácsonyra való visszaemlékezéseket gyűjt, mely különös hangulatot közvetít.

– *Kabdebő Lórántnak nemrég interjúkötete jelent meg a debreceni Csokonai Kiadó gondozásában. A nyolcvanas években készített rádiós interjúnak szerkesztett változata, Elvesztett otthonok címmel. Hogyan, milyen indíttatásból született ez a kötet?*

– A nyolcvanas évek második felében az akkori jelenből mindenki azt a tegnap előttem kereste, amelyhez kapcsolódva a nemzet szellemi és történelmi folyamatosságát biztosíthatja. Irodalomban ez a modernséghez, hazai történetét tekintve a Nyugat folyóirat nevével jelölhető folyamathoz való kapcsolódást jelentette. Az első nemzedék nagyjainak – Adynak, Babitsnak, Kosztolányinak, Móricznak, Krúdynek – centenáriumi indították a visszakerdezést, legaktívabban költők és írók eszmélkedésében. Az újhidasok valamint Esterházy Péter esszéiben valóult meg a visszaforradás – az újat teremtés szándékával. „A posztmodern kelgyő önfarkába harap” – lett ennek a tájékozódásnak a szlogenje.

A Magyar Rádió irodalmi osztályának és a Petőfi Irodalmi Múzeum hangtárának programja ebbe a tájékozódási folyamatba kapcsolódott be. Az utolsó pillanatban gyűjthettem össze azok emlékezését, akik még ezt a folyamatosságot személyükben is tovább élték: tanúságot tehetek ennek szellemi-

ségéről. És elmesélhették a tárgyi vonatkozásokat, történeteik anekdotáit. Ezt a Nyugat-hagyományt idéztem fel, annak továbbélését dokumentáltam a megváltozott világ számára.

– *Ez immár negyedik interjúkötete*

– És - gondolom – utolsó is.

– *Hogyan ismerkedett meg beszélgetőtársaival?*

– A kérdező és beszélgetőtárs egyetlen név aranyfedezetével közeledett a múlthoz: Szabó Lőrinc életművére való hivatkozással. Azzal a mondattal, amit 1945-ben, a történelmi változás pillanatban írt le Naplójában Szabó Lőrinc: „A magyar költészet az én nyelvemen beszél.” Ennek az életműnek a magyar irodalmi kánonba emelése, szövegeinek közreadása hitelesítette a kérdezős szövegeit. Szabó Lőrinc oltalmával a magam élete részeként fogadhattam a megidézett világot.

– *Az érdeklődés visszaigazolta vállalkozását: a rendszerváltás napjaiban ismét műsorára tűzte a rádió, és ciklusonként mindegyik kormányváltozás idején meg-megismétli közlését. Az emlékezések nemzeti értéké válhattak.*

– Számomra azért vált emlékezetes a sorozat, mert befejeztével életem menetében is változás következett el. Pécsi, majd miskolci egyetemi feladatokkal vállalhattam, az anekdoták, tárgyi emlékek gyűjtését felválthatták a poétikai és szövegkritikai munkálatok. Együtt a tanítványaimmal. A könyvben felelevenített múlt a jelenben értékes, folytatható folyamattá nemesedett. Szabó Lőrinc pedig olyan nemzeti klasszikusként jelent meg, akinek az életműve feldolgozására egy egész – sokoldalúan támogatott – kutatóhelyet alapíthattam a Miskolci Egyetemen.

Min dolgoznak mostanában?

Könyvheti beszélgetés

Dobos Mariannéval és Kabdebő Lóránttal

Tüskés Tibor: Két nemzedék

Hiába mondja a zsoltáros: „Uram! Örökkévaló a te neved; nemzedékről nemzedékre emlegetnek téged” – a nemzedék nálunk évtizedekig gyanús fogalom volt. A marxista társadalomszemlélet csakis osztályokat, kizsákmányolókat és kizsákmányoltakat, osztályharcot, osztálytársadalmat, osztályidegent, osztályárulót stb. ismert. A szó kőként abban az értelemben volt gyanús, hogy a nemzedék nem egyszerűen az egy korban élő és nagyjában azonos korú emberek összessége, hanem abban a Németh László-i értelemben, hogy valamely nemzedék tagjait a „közös vállalkozás”, a „közös szellem áramlatban” való megmerítkezés köti össze.

A nemzedékek tagjait horizontálisan összefűzi a közös cél, és az egymást váltó nemzedékek vertikálisan is kapcsolódnak egymáshoz: tagjai tudnak egymásról, ismerik egymás munkáját.

A könyv a huszadik századi magyar irodalom két nagy nemzedékének néhány kiemelkedő alakjáról közöl tanulmányokat. A Nyugat második nemzedékének számos tagja a népi mozgalomhoz csatlakozott. A kötetben Várkonyi Nándorról, Veres Péterről, Németh Lászlóról, Kodolányi Jánosról, Illyés Gyuláról olvashatunk. A Nyugat harmadik nemzedékét az urbánus jelzővel szokták illetni. Képviselői közül Weöres Sándor, Takáts Gyula, Pilinszky János, Mészöly Miklós a kötet szereplői.

A szerző módszere kettős: az új irodalomtörténeti tények és összefüggések föltárása éppúgy izgatja, mint az irodalmi jelenségek lélektani mozanatainak a bemutatása. Szándéka pedig az, hogy az olvasó a művek megértéséhez és élvezetéhez, az irodalom ismeretéhez jusson közelebb.

(*Felsőmagyarország Kiadó*)

Varga Rudolf: Lélegzetvisszafojtva

Varga Rudolf poézisének éltető eleme az indulat. A szegények, elesettek

iránt érzett empátia, részvét inspirálja lávaként feltörő verseit. Szinte az ószövetségi próféták indulata munkál benne. Bár, közéleti versei számomra túl direktnek, hétköznapi módon kimondósak, mondjuk így, publicisztikusak, legföljebb az indulat élte őket, nem az esztétikum. Sokkal jobban tetszenek az új verseskötet első ciklusának metaforából építkező-táplálkozó lírai darabjai, s tetszenek a filozofikus, játékos-ironikus miniatűrök.

Közéleti indíttatású, jobbító szándékú, használni és nem gyönyörködtetni akaró kötet a Varga Rudolfé.

De vannak más színei is palettájának, vannak más szegmensei e széles poétikai tartománynak. Megjelenik verseiben a filozofikum, a magánvalóság. Metaforák, allegóriák révén fejezi ki érzéseit, személyes élményeit.

Ezek a líraibb darabok mutatják szerintem leginkább a költői érzékenységet, melynek létét a hatvanas évek végi indulás óta senki sem vonta kétségbe, s amit még más műfajú műveiben is érzékeltetni lehet, lévén Varga Rudolf par excellence költő.

A Lélegzetvisszafojtva kötet versei a harmadik évezred emberének életérzését fejezik ki elhithető erővel, őszintén, hitelesen.

A könyvet, érdemes olvasói figyelmükbe jószívvel ajánlom.

(*Felsőmagyarország Kiadó*)

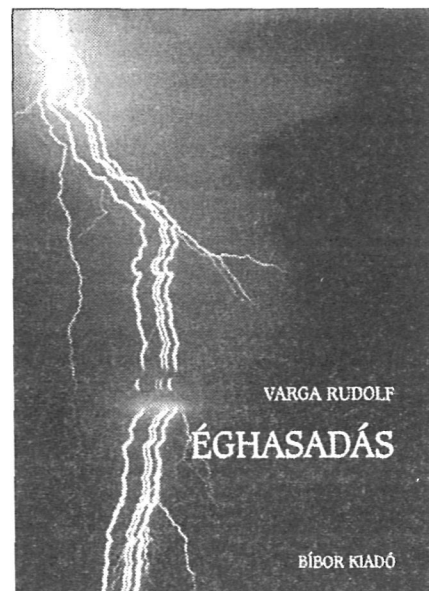
Fecske Csaba

Varga Rudolf: Éghasadás

Nem számláltam meg a hullákat, de tán Shakespeare legvéresebb tragédiáiban sem hullanak el többen, mint Varga Rudolf legújabb (ha jól számolom tizenkilencedik) könyvében. Ezúttal persze nem tragédiáról (drámai műről) van szó, hanem...

A recenzióknak nincs könnyű dolga, ha műfaji meghatározásra akar vállalkozni, ami az író számára nem kötelező (ő csak mondja a magát; lendülettel, fantáziával, s mindenféle élmény birtokában – kérlelhetetlen

kegyetlenséggel) nekem viszont illik tájékoztatni a majdani olvasót, hogy milyen formában, milyen tartalmat várhat. Nos, Varga Rudolf kitalált magának egy sajátos formát és irályt (ezt már előző művében a Döglött kutyák mennyországában is tapasztalhattuk), ami eléggé megkülönbözteti mindenki másétól. A narráció regényes ugyan, de nem sodró, hömpölygő epika, hanem rövid alcímezett jelenetekben, jelenetsorokban szerkesztett szöveg.

Rendkívül bizarr szöveg; furcsa, szokatlan, szleng, rengeteg obszcenitással, amiben biblikus áthallások, filozofikus megállapítások, politikai sablonok, szabadon idézett irodalmi közhelyek éppúgy előfordulnak, mint olcsó sláger recitációk.

Írásművészet ez? Én annak mondanám, mert kirívó (szinte keresett, sőt olykor erőltetett) közhelyessége a mondanivalót szolgálja.

Hogy én is közhelyesen fogalmazzak: napjaink magyar valóságának erősen torzított ábrázolásáról van szó. Közelebről: egy kiábrándító kisvilágról. Ha nagyon szorgalmazzuk a műfaji címkét, (ami megvallom elég szerencsétlen dolog), akkor kriminális (bűnügyi) szatíráként tudnám meghatározni az Éghasadás műfaját.

Mindebből következik, hogy a snittekől „összevágott” s végül egységes egészre kerekített történetet nem mondhatom el, hisz ezzel megfosztanám várható élményétől az olvasót. Gondolom az már az eddigiekből is

kitetszett, hogy nem „leány-regényről” van szó; az érettebb, s két politikai, társadalmi (szocializmus, kapitalizmus) rendszerben szocializálódott közönségnek ajánlom.

Persze a helyszín, a közeg, a légkör, a helyzetek, a szereplők vázlatos ismertetése azért megkívántatik. Kulcsszavakként talán a periférikus meg a marginális jelzőket használhatom minősítésül. A helyszín amolyan telep, illetve volt tévesz majorság – közel a városhoz. A szereplők valamennyien a társadalom peremére sodródott emberek. Csaknem kivétel nélkül (de azért van kivétel, mint látni fogjuk) hit, erkölcs és lelkiismeret nélküli figurák. Nevük ha van, csak afféle ragadvány-, vagy gúnynév. Sofőrgyuri, Danyi, Baka, Guta, Vakpali, Bőregér, Robi, Meli. Az utóbbi a Melinda kurtított változata, de ez a Melinda is Mariként és mosogatólányként kezdte – mígnem sikerült egészen megrontani. A felsorolt „urak” mindegyike igénybe vette már szexuális szolgáltatásait. Azért persze még lehetne jó anya, de nem az. Mikor kisfiát feláldozza (a motívum maradjon titok) csaknem kiesett kezemből a könyv. De a többiek is gátlástalan gazemberek. Afféle magyar maffiáról volna szó? Nem, mert a maffiának vannak bizonyos íratlan törvényei. Itt szó sincs semmi ilyesmiről, még betyárbecsületről sem. Varga Rudolf szatírája nem kevesebbet sugall, mint, hogy - kohéziós erő híján – nemcsak a társadalom demoralizálódott, még a bandák is szétesnek, felbomlanak. Úgyhogy nincs is más megoldás, mint elpusztítani, felgyújtani (mintegy az isteni igazságszolgáltatás kezéért lesújtva) a romlottak világát, ahol embercsempészet, árulás, emberi szervek adás-vétele folyik, s ahol disznókkal etetik fel a meggyilkoltakat. (Az emberi hullával etetett sertések ugyan Galgóczy Erzsébetnél is előfordulnak, Swift meg csecsemőket „kínál” táplálékul, Varga Rudolf kegyetlensége azonban túltesz rajtuk.)

Mindazonáltal az akciók leírása nem horrorisztikus. De nem is a leírások dominálnak, hanem a párbeszéd. Varga verbalizmusa tobzódik az obszcenitásban. Ennek megítélése olvasórétegenként változhat. A stílári ötletek, csavarások, mindenesetre

elismerést érdemelnek. (Nem az a harc lett a végső; Nagy a kísértés a jóra. [Ez Brecht, mint tudjuk - a szerk.] Válasz: – De mégnagyobb a rosszra.) Aztán érdekes az olyanféle groteszk humor is, mikor a haldoklóra azt mondja valaki: „Nagyon indiszponált.” Sajnos túl sok a publicisztikai frázis: „Mért van az, hogy évről évre mindenfelé csak szaporodik a tolvajbanda, a sáskahad? [...] Az átbaszotak meg nem veszik észre, mikor a fejesek lepaktálnak. Lejattolnak egymással a barmok háta mögött a sötétben.” És így tovább. Mellesleg a gazemberek között folyik így a csevej. Remélem, nem arra gondol a szerző, hogy ezek a hétpróbás fickók amolyan kishalak csupán, s ők is a rendszer áldozatai?

A könyvben csak egy igazi áldozat van Mutyúr, a - sok szeretettel ábrázolt – kiskondás. Őerte és minden más bűnért áll bosszút Bécsibácsi a disznópásztor – ez a profán próféta. A mű befejezése katartikus. De pihent-e az alkotó?

GALGÓCZY FERENC
MISKOLCI MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC
(Bíbor Kiadó)
(gyarmati)

Oravec János: Baráberek

Oravec azt jelenti: Orava vármegei. A Felvidékről jöttek Perecesre a baráberek, a földmunkát végző vándorló munkások az 1870-es évektől kezdve, hogy munkát találjanak a naggyá növekvő diósgyőri vasgyár bányagyarmatán.

Oravec János nagyszülei az 19-20. század fordulóján érkeztek. Pereces bányatelep az ő számára a szülőföldet jelentette, és egy olyan életformát, amelytől szigorú erkölcsiséget, az ember és a munka tiszteletét kapta útravalóul. Megbecsülte az örökséget. Négy évtizeden keresztül írta egy megtartó közösség sorsát, benne ennek az országrésznek és az országnak a sorsát. Egy tradicionális nagy szakma, a bányászok hazai úttörőiről és utódaikról, a perecesi völgybe zárt múltról szól a Baráberek című könyv számos elbeszélése.

Az ismert újságíró 1968-tól, a lap fénykorában volt az Észak-Magyarország szerkesztője, főmunkatársa. Nála jobban senki nem ismerte ezt az országrészt Sátoraljaújhelytől Ózdig, Tornyosnémetitől Mezőkövesdig. A kötetében olvashatók azok az irodalmi riportok, tárcák és tárcariportok is, amelyek a 20. század utolsó évtizedeit idézik meg.

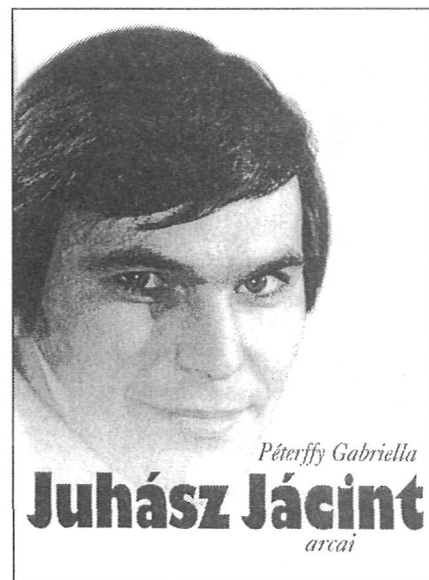
A szolgálata, amely a 20. századot illette, 2000-ben letelt. A Baráberek posztumusz könyv, Oravec-breviárium. Válogatás Oravec Jánosnak a Tiszatájban, az Alföldben, a Palócföldben, a Forrásban, a Napjainkban, a Népszavában, a Népszabadságban, a Magyar Hírlapban, az Észak-Magyarországban és a Déli Hírlapban megjelent szépírásaiból. Őrzi a szerző emlékezetét és azt, amelyet írásaiiban ő maga is megőrizni szándékozott: a velünk élő múltat.

(Bíbor Kiadó)

Makai Márta

Juhász Jácint arcai

Juhász Jácint életműve korai halálával, 1999-ben lezárult. A kötet az 1970-es évek magyar filmművészetének egyik legmegbecsültebb színé-

szere volt – ma úgy mondanánk: sztárja. Legsikeresebb éveit a magyar televíziózás és filmkészítés aranykorá-

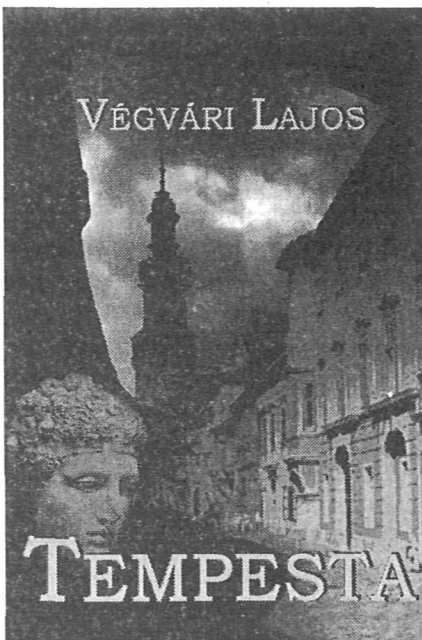
ban élte: harmincöt film,-, mintegy nyolcvan televíziós és száznál is több színpadi alakítás fűződik a nevéhez. Életművét korai, 1999-ben bekövetkezett halála zárta le.

A *Juhász Jácint arcai* című könyv szerzője, Péterffy Gabriella nem kevesebbre vállalkozott, minthogy bemutassa a Juhász Jácint jelenséget. Családi, baráti, pályatársi megnyilatkozásokat gyűjtött, hírlapi tudósításokat válogatott – mindezzel kísérletet tett az egykor népszerű színész titkainak megfejtésére. Almási Éva, Kozák András, Szilágyi Tibor, Ordódy György rendező, s mások visszaemlékezései, tépelődései nem pusztán Juhász Jácintra vetnek fényt, hanem önmagukra is, ilyesformán pedig a magyar kultúra egy hosszabb, termékeny, végül sajnálatosan elapadó, átszervezett korszakára. Öszintén, túlzások és fölösleges nosztalgiazások nélkül.

(Bíbor Kiadó)

Végyári Lajos: Tempesta

Végyári Lajos *Tempesta* című műve különleges szemléletű történelmi naplóregény. Sajátszerűségét egyrészt a szerző személye (számos tanulmánykötetet, monográfiát jegyző művészettörténész professzorról van szó), másrészt – éppen ez előbbiekhöz

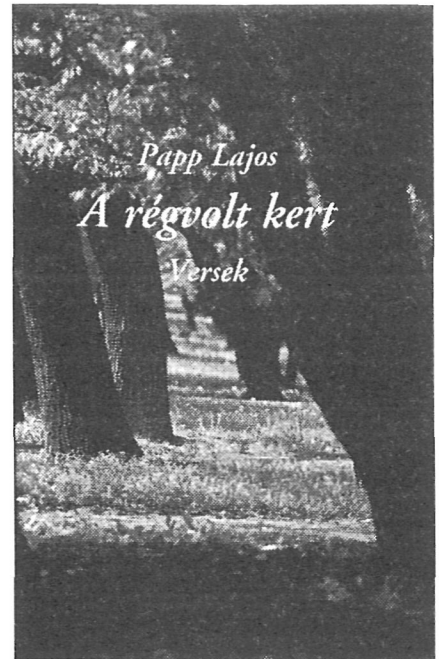

kapcsolódva – a szerző munkásságával megalapozott művelődéstörténeti szakértelme jelenti. Végyári Lajos, a művészettörténész ugyanis nem hazudtolja meg magát, amikor önéletrajzi ihletésű prózát ír: a történetvezetés, a cselekmény szálai között lépten-nyomon felbukkan a regényidő, a 20. század első két évtizedének (kortárs) művészvilága, stílusok és irányzatok, amelyeket a szerző – a regény újságíró „főhőseként” – kommentál.

(Bíbor Kiadó)

Papp Lajos: A régvolt kert

A régvolt kert című verseskötet tematikus összeállítás, amely a szerző 1964-2004 között született verseiből ad válogatást. A kötet: vallomás, hit-tétel olyan értékekről, amelyek meghatározzák az emberi életet. A kötet fő vonulata a magánéleti líra, ám ennek gondolati mélységeit és érzelmi

gazdagságát nemegyszer átszövik a közéleti utalások. Ezek nyomán körvonalazódik a szerző vallomása: a mű azok által él, aki szeretik a művészetet, és keresik benne, általa az emberséget.

(Bíbor Kiadó)

A

Borsod-Abaúj-Zemplén
megyeiII. Rákóczi Ferenc
Megyei Könyvtár
2004. éviÜnnepi Könyvheti
jubileumi kiadványaSzerkesztette:
Környey Lászlóné dr.A rajzok
Feledy Gyula
és
Szalay Lajos
munkáiTechnikai szerkesztő:
Méhes LászlóNyomdai előkészítés:
Garay GyörgyKézirat előkészítés:
Varga ZoltánA kiadványt a
Nemzeti Kulturális
Alapprogram Könyvtári
Szakkollégium
Támogatta.Felelős kiadó:
Venyigéné
Makrányi Margit,
a megyei könyvtár
igazgatójaKészült:
a Cimker II.
nyomdábanFelelős vezető:
Abkarovics GézaMegjelent
500 példányban

Életpálya a könyvek vonzásában

Dr. Páczelt István a Miskolci Egyetem általános rektor-helyettese. A Nyírség szülőte, de már közel ötven éve Miskolcon él. 2004. május 11-én, a város ünnepén Pro Urbe kitüntetéssel díjazták az egyetemen és a város közéletében kifejtett munkásságát.

– Ön közel fél évszázada miskolci lakos. Ezalatt sohasem gondolt arra, hogy Budapesten folytatja pályafutását?

– Az igazság az, hogy engem mindig is vonzott a vidéki lét. Miskolcon szereztem diplomát, az egyetemhez kötött a munkám, itt születtek tudományos eredményeim, és itt alapítottam családot. Fontos feladat volt, hogy az 1949-ben létrejött Miskolci Egyetemen nem csak Magyarországon, de nemzetközileg is hírnevet, rangot szerezzünk, és izgalmas volt részt vállalni ebben a munkában. Úgy tapasztaltam, hogy az elismerésért itt keményebben meg kellett küzdeni, és én szívesen tettem eleget a kihívásnak. Szoros szálakkal kötődöm Miskolchoz, mert az egyetem munkát adott nekem, a város páratlanul szép természeti környezete pedig nem csak az ittenieké, de az ide látogatókat is elvarázsolja.

– Az elismerés mindig egy kicsit számvetés is. Az ön sok évtizedes munkássága bővelkedik a szakmai sikerekben. Elég, ha csak az egyetemi karrierjét tekintjük...

– 1962-ben végeztem az egyetem gépészmérnöki karán. 1966-69 között a leningrádi műszaki egyetemen voltam aspiráns. A '80-as évek elején védtem meg doktori értekezésemet az akadémián. 1983-ban lettem egyetemi tanár, 1983-94 között pedig a Miskolci Egyetem gépészmérnöki karának dékánja voltam. Jelenleg az egyetem általános rektor-helyettesi feladatait látom el, és elnöke vagyok a Miskolci Akadémiai Bizottságnak.

– Ön tanárember és tudós. Munkásságát számtalan egyetemi tankönyv és jegyzet is bizonyítja. A tudományos életben különösen nagy jelentőségű publikációinak száma pedig közel kétszáz...

– Szakterületem a műszaki mechanika, ezen belül a mechanikai problémák modellezésénél a számítógépek felhasználása. Ez a viharos gyorsasággal fejlődő terület szoros kapcsolatban áll a mindennapi valósággal. A számítógépek korlátlanul kitágítják lehetőségeinket a korszerű termékek létrehozásában. Hallgatóink már ezt a modern tudásanyagot sajátíthatják el, amit ki-ki továbbfejleszhet saját munkájában.

– Az önnel készült beszélgetést az ünnepi könyvhét „Könyves Újságjába” szánjuk. Kérem, hogy ebből az apropóból beszéljen a könyvekhez fűződő kapcsolatáról.

– Túlzás nélkül mondható, hogy mindennapjaim mindig is a könyvek vonzásában teltek. És nem csak a munkám okán. Hiszem, hogy az értelmiségi lét elengedhetetlenül fontos része a könyv, és az általa hordozott végtelen gazdagságú tartalmak. A könyv ezen túlmenően esztétikai élményt is nyújt, gyönyörködtet, szórakoztat. Azok ellenében, akik úgy gondolják, hogy az internetes hálózatok lassanként kiszoríthatják a könyvet, úgy gondolom, hogy ez utóbbi szerepe, jelentősége mindig is megmarad. Hallgatóimat arra biztatom, hogy gyűjtsenek össze saját kis szakmai könyvtárat, mert ez az önképzésnek fontos forrása. Vannak olyan régi, jól megírt könyvek, melyeket nem csak élvezet lapozni, de semmivel nem pótolhatók. Véleményem szerint azonban manapság a könyv megfizethetetlenül drága. Nem az előállítási költségeket tekintve, hanem az ország kulturális felemelkedésében játszott szerepéhez viszonyítva. Úgy gondolom, ha ezen tudnánk segíteni, az nagy társadalmi haszonnal járna.

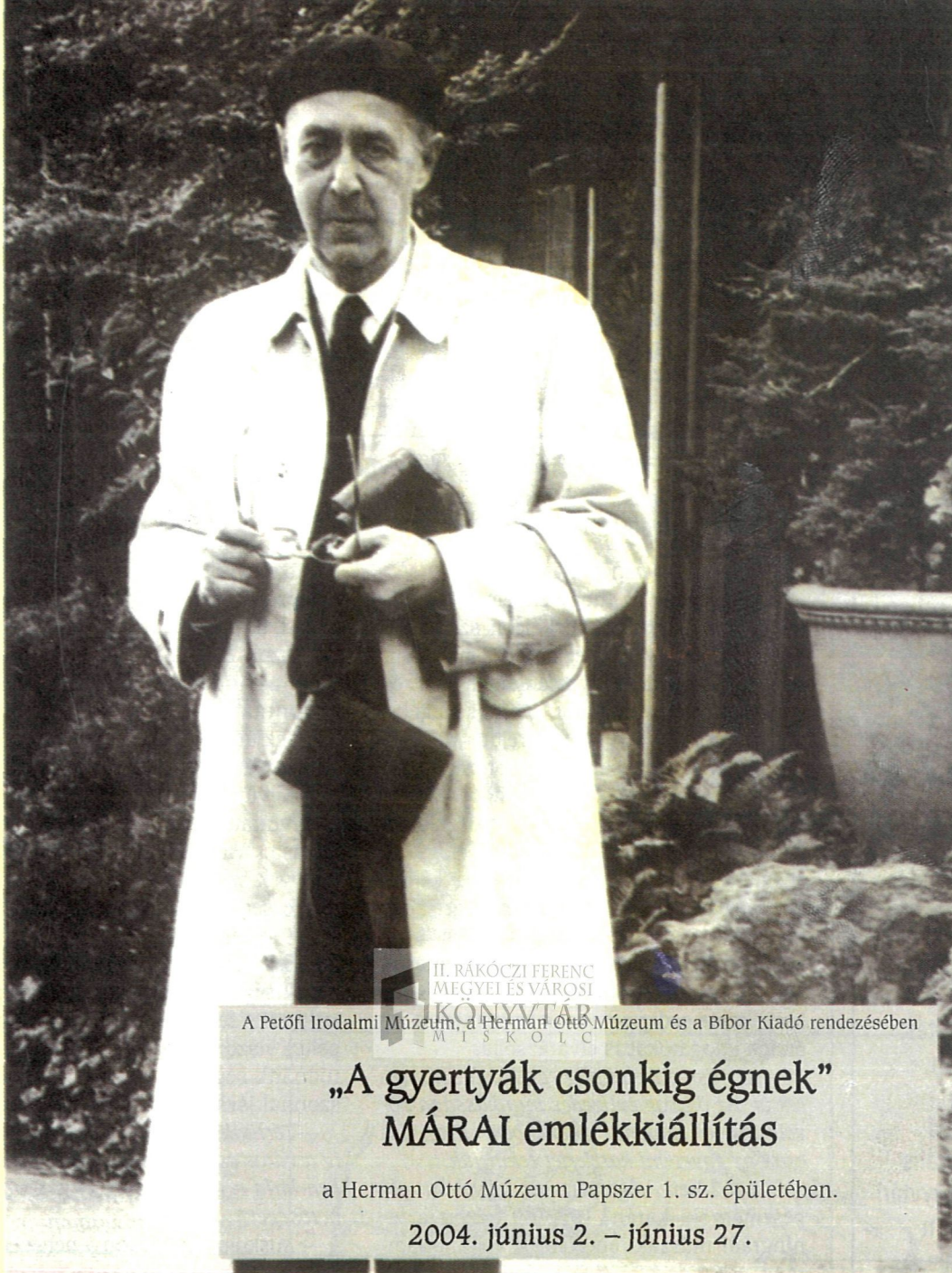
– Térjünk vissza még egy gondolat erejéig a város és az egyetem kapcsolatához. Miben látja a gyümölcsöző együttműködés lehetőségét?

– Miskolc – korábban a nehézipar fellegvára – az átalakuló gazdaságban, a kohászat világméretű válságának időszakában, kétségkívül nehéz helyzetben van. Olyan újfajta technológiai kultúrát kellene itt meghonosítani, ami a válságból való kiemelkedést előmozdíthatja. Ehhez új szakembergárda nevelése szükséges, ami az egyetem feladata. A fejlesztési feladatok megoldásában az eddigieknél is jobban kell kamatoztatni az egyetem szellemi kapacitását. A jövő szempontjából kulcsfontosságú, hogy az itt végzett fiatal értelmiségiek számára vonzóvá tegyük a helyben maradást. Ez mindnyájunk érdeke és közös felelőssége.

– Végezetül arra kérem, foglalja össze röviden munkásságának ars poeticáját.

– Az, aki hasznossá szeretné tenni magát szűkebb és tágabb környezete számára, törekedjék mindig az értékteremtésre, és az általa teremtett értékek továbbadására...

Környey Lászlóné dr.

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI

KÖNYVTÁR
MISKOLC

A Petőfi Irodalmi Múzeum, a Herman Ottó Múzeum és a Bíbor Kiadó rendezésében

„A gyertyák csonkig égnek” MÁRAI emlékkiállítás

a Herman Ottó Múzeum Papszer 1. sz. épületében.

2004. június 2. – június 27.

A BÍBOR KIADÓ SZERVEZÉSÉBEN

„Talán jó mégis az ember”

Összeállítás Márai Sándor verseiből

2004. június 7-én, 18 órától

a Herman Ottó Múzeum Papszer utcai
épületének I. emeleti előadótermében.

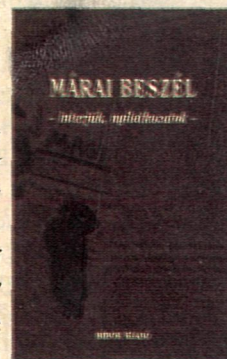
Márai Sándor terjedelmes prózai hagyatékában kevés költemény található. A ránk maradt lírai töprengések azonban érzékeny és kifejező vallomások a hazáról, a háborúról, az emberi gyarlóságról, az irodalmi életről.

Közreműködik:
Sára Bernadette
Cseke Péter (Jászai-díjas)
Narrátor: Balogh Ágnes

Márai beszél

„...egy író az időse-
rű kérdésekre leghe-
lyesebben mindig
műve egészével, – s
nem alkalmi kérdé-
sekre adott alkalmi
válaszokkal felel...”

Márai Sándor rendre visszautasította, ha a napilapok interjút kértek tőle. A vele beszélgető hírlapírók azonban nemegyszer „elorozták” szavait, gondolatait, amelyekből időről időre megszületett egy-egy interjú, riport. A ritkaságszámba menő cikkeket gyűjti egybe a kötet, amelyen keresztül megszólal a legendás író...

(A kötet a Bíbor Kiadó gondozásában
a 75. Ünnepi Könyvhétre jelent meg.)